ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШОАТТА, 19 МАРТ № 34 (4202). 1966 шу

Мах 2 кеп.

УрагIухаш латт пятилетка хьалхарча шера гIишлош. Укх деношка эксплуатаце дIалу «Грозпромстроя» № 3 йолча гIишлой-монтажни управлене хьалдаь 36 квартирах латта наха чуIе лаьрхIа цIенош.

Отделочни балхаш дика даьд плотникашеи маляраши. Цул совгIа ин. В. Герасимови К. Лудановаи керте латтача цу бригадай коллективаша сихха чакхдаьхар балхаш.

Сурта тIа: маляраш (аьрдехьара аьттехьа) В. Крючкова, К. Луданова, Р. Хорошева.

И. Плиева сурт.

КПСС XXIII СЪЕЗДА СИЙНА

КХОАЛАГIА ФОНТАН

МАЛГIАБИК, 16 март. (Телефонаца). Парте XXIII-ча съезда совгIата № 863 йолча скважино гучаяьккхача мела кIалхарча мехкдаьттага кIедж тохийта аьнна декхар тIаийцадар бурув деттача шоллагIча контора мастера Загилов Иван Павловича бригадо. 3630 метр кIоарга Iочуьккхаяр из, хIаьта цул тIехьагIа болх халача эттар — скважин готъеннача яллийсар инструмент.

Геологашца дага а баьнна, тIоана тохкамбе лаьрхIар бурув деттараша, хIана аьлча мехкдаьтта дала дезаш бола тIоа дIакъайла бар. Хала а дукха къахьега дезаш а дар из гIулакх. Дукха бе бийзар болх. Скважина ца талхийтар духьа тайп-тайпара варианташ юкъехувла йийзар. Юххера а нах котбаьлар.

— Селхан, — аьлар бурув деттача контора директора нов. Корнеева, — № 863 йолча тха скважино мехкдаьтта кIедж техай. Дика болх барца белгалъяьлар дикагIа болча бурув деттарий Маринкин Ильяй, Плиев Ювсапа, Тарасов Виктора сменаш. Тохкам ханал хьалха баь баккхар духьа де йиш йолаш мел дола хIама дир царех хIаране.

ХIана январи феврали бетташка ца деш дисараш кхоачашдара а квартала план кхоачаш а яь парте XXIII-ча съезда накъа яхара а оарцагIъяьнна я тха контора коллектив. «Грознефта» объединене кулгалхоша тхоашта обсадни турбаш ялар а ерригача бригадаша лерттIа болх бергболаш дола хьалаш вIаштIехьдахар а догдоахаш да тхо.

* * *

Селхан саррахьа, газета номер вIашагIъелла яьнначул тIехьагIа, телефон техар редакцега.

—МалгIабик я шуга кхайкаш — аьнна хоам бир «Грознефта» коммутатора телефонистка.

— Корнеев ва телефона тIара вар, — оалаш хьахезар трубка чура. — Дика кхаъ ба: № 822 йолча скважина забойна кислотни обработка яьчул тIехьагIа мехкдаьтто кIедж техай. Из тохкама скважина йоаккхаш бурув техад мастера Цадаев Хасмахьмада Султана бригадо. Ахлово яхача участке я из скважина. Укх гаргарча деношка эксплуатаце хьачуэцаргья из шоллагIча промысла мехкдаьттахоша. Съезда накъа баха кийчлуш тха бурув деттараша дош деннадар кIалхарча мела юкъера мехкдаьтта дакха аьнна, хIаьта цар шоай дош кхоачаш а даьд. Цу тайппара, тха вIаштIехьдаьннад мехкдаьттага кхаьннахьара кIедж тохийта, хьалхарча квартале кIедж тохийта лаьрхIа цхьаккха моттиг хинна йоацашехьа а. Дикача къахьегама гIулакхашца накъа йода коллектив парте XXIII-ча съезда.

(1966 ш. 17 марта арадаьнна «Грозненский рабочий»).

ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Дика толамаш даьхад «Электроинструмент» завода коллективо укх шера шин бетта. План кхоачашъярал совгIа цар арахийцай бархI бIаь эзар сома маьха продукци. ХIаьта продукцега дIадодар лохдарах кходаьча ахчах хьаь йиш хургья ялх бIаь электросверлильни машин. Иштта кхоачашду завода къахьегамхоша съезда сийна тIаийца лакхара декхараш.

Массарел хьалха я нов. Васютин Григорий Иванович керте латтача механически цеха коллектив. С-455 яха издели арахецара квартальни задани кхоачашйир цо 9-ча марте, дукха ха йисаяц еррагача изделей квартальни план кхоачашъе а.

ШоллагIча квартала плана чотах къахьегаш ба токараш ин. Аспиев Маҳьмад, Татриев Махьмад, Дахкильгов Якъуб, Аушев Руслан.

Дика вIаштIехьбаьккхаб болх. Продукци дикагIа хилийта гIерт хIера болхло. Сакхат доацаш продукци хьаяра методах къахьегаш я цеха коллектив, бакъда, цунах тоъам бац инструментальщикашта. Дикеи сакхат доацаши хиларал совгIа хоза а хила еза вай завода продукци, йоах цар. С-455 яха электросверлилкаш дерригдунен стандартел лаккагIа я шоай технически даннешка диллача, хIаьта тIехнехьара кхы а хозагIа хилийта а еза уж.

Б. ГАГИЕВ,
«Электроинструмент» завода производства начальник.

АПРЕЛЬ БЕТТА ЧОТАХ КЪАХЬЕГАШ БА

КПСС XXIII-гIча съезда сийленца накъа яхара яхь яьннача Грозненски слюдяной фабрика коллективо лакха къахьегама толамаш даьхад. ТIаийца социалистически декхараш а хьалхарча квартала план а 14-ча марта кхоачашъяьй фабрика болхлоша. Ер бутт бовлехьа тIабоагIача бетта чотах арахецаргья дукхача маьха продукци.

Металли материалаши кхоярагчотах планах лаьрхIачул совгIа продукци арахецара даькъера московскии ленинградскии предприятей болам дог раьза хинна хьаллаьцаб фабрика болхлоша. Бедал кIезигагIа йовргйола мероприятеш балха юкъехихьай. Цудухьа вIаштIехьдаьннад дIабахача шин бетта ворхI эзар сома маьха бедал кхов, цох лакха дикал йоле продукци арахеца. ЧIоагIа терка тIабохийт болхлоша арахецача продукцега дIабода мах лохча бара. ХIанзлехьа паччахьалкхенна цхьайтта эзар сом кходаьд цар.

Укх бетта къахьегама темпаш кхы а лакхъяь болх беш я фабрика коллектив. Марта хьалхарча ах бетта планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 27 эзар сома маьха я.

16-ча марта бокхха кхаъ кхаьчар фабрика коллективега. ДIадахача шера йиълагIча квартале даьхача толамий итогаш а яь Российски Федераце хьалхара ахчан преми хьожаяьй цунна. Укх шера из хьалхара моттиг карара ца ялийтаран шера план ханал хьалха кхоачашъяраи хьинар айдаь къахьегаш я тха коллектив, — йоах фабрика керттерча инженера Алехин Ивана.

Ши-шегIа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Шерра яьржай укказа социалистически яхь. Ханханчахьа итогаш ю даьхача толамий. Масала, хIара денна итогаш ю къаьст-къаьстача болхлоша баьча балха, хIаьта декада чакхъяьлча бригадай балха итогаш ю. Хьалхара моттиг яьккхача бригадана карара кера тела ЦIе вымпел лу. Из яккхара къовсам лоаттабу хIара бригадо.

Арахецача продукцена юкъе брак ца хилийтара а дукха балхаш ду фабрика болхлоша. ДIадахача шерашка дукха брак нийслора болхлоша кийчдаьча слюдана юкъе. Из кIезигагIа хургдола наькъаш тахкара болхлошца дагаьлар тIахьожама технически отдела коллектив. ДIахо йодача хана иштта болх ба йиш йоацилга кхетадир цар. ХIара бригада брак дIаязъеш дола книжка хилийта чIоагIдир. Цу тIа дIаязъю бригадерча моллагIча болхлочо брак йолаш арахийца продукци. Нагахьа цхьан саго бетта ихозза брак йойя, премиальни ахча лац цу болхлочоа. Цул совгIа, цехий начальникаша, мастераша, бригадираша цахаддаш тIахьожам лоаттабу брак кIезигагIа хилийтара. Цар а фабрика новатораша а каст-каста беседаш ю брак кIезигагIа хургйола наькъаш хьехаш. Цудухьа укх тIеххьарча хана нагахьа моттиг нийсъеннаяц брак йолаш продукци арахийца.

ДIадахача шерралца слюда отходаш дIаккхувсаш йоайора тха коллективо, — йоах инженера нов. Вахина. Цох пайда эца лаьрхIар коллективо. Шоай низаца фабрика коллективо хьайир слюда отходаш ата а оаташ толь хьадеча заводашка дIаккхухьийтаргйола установка. Цу гIулакхо дIадахача шера предприятена баь пайда 2 эзар сом да. Укх шера кхы а дукхагIа пайда бе лерхI болхлоша.

Иштта дика къахьегача фабрика коллективана юкъе белгалбаьнна ба мастера Афанасьева Лилияс, Прохудина Нинас кулгалдеча сменашцара ин. Дюгаева Тамара, Ткачева Нина, Канатова Валентина, Хасанова Лайла, кхыбараш. ХIара сменах нормаш 125 — 140 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА БОЛХ БАРА

«Красный молот» яхача завода коллектив хьинар : айденна къахьегаш я хьамсарча парте съезда сийленца накъа яхара.

Укх шера цхьоалагIча апреле денз планироване кердача системага йоалаш я завода коллектив. Кердача системах болх бе йоланяларо фу лургда тха коллектива? Экономисташа яьча расчетех кердача системах болх бе йолаелча заводо арахецаргья хьалхагIа шехецаш хинначул совгIа 50 эзар ролико-втулочни зIанарий звеньеш, бурови насосашта эша бархI эзар втулка фонтанни арматурана лаьрхIа эзар задвижка, бархI бIаь тонн лоаладаь чони болати, 2 бIаь тонни поковкаш, штамповкаш, кхыяраш. Шера завода коллективо 350 эзар сом пайда бергба паччахьалкхенна.

Мел пайда хургба цох коллективана? Материальни поощрене фонд 1964-ча шераца нийсдича 3,1-за лаккхлургья, хIаьта укх шера нийс бетта цу фонде хургда 397 эзар сом. Социальни мероприятейи гIишлош хьалъярел фонде цу юкъа хургда 40 эзар сом. СовгIа ахчаш тергда бIарччача шера а шу чакхдоалаш а баьча балхага хьежжа.

Завода коллектива перспективаш йоккхий я. ХIана беррига низ тIабахийта къахьегаш я завода коллектив чурча кхоачамех биза пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра, производства болх нийса вIаштIехьбаккхара, материальни ценностех биза пайда эцара.

Уж еррига мероприятеш толамца кхоачашъе торо я коллектива.

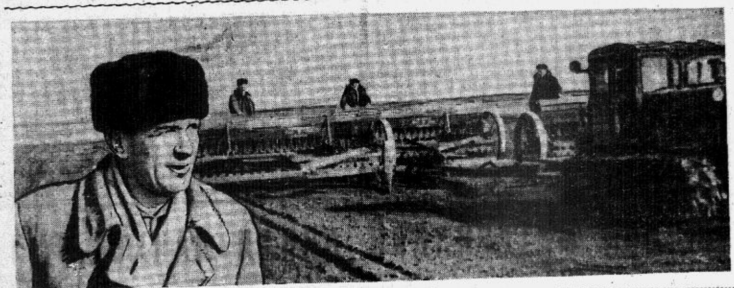
Е. СВЕНТИЦКИЙ,
«Красный молот» яхача завода инженер-нормировщик.

ТХА МАЯКАШ

КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа бахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй № 1 йолча шурий совхоза хьайбаш леладераша. Шин бетта доярказша Лаврушина А., Королева А., Дибирова А., кхыбараша хIара беттача Iаттагара 370 килограмм шура яьккхар. Царел дукха тIехьабисац Iаьсий кхедераш Ларютина М., Таратина В., Ефремова В. Дика, безам тIабаха бу цар шоай болх. ХIара денна Iасилга план 500 грамм йолча 600—650 грамм дулха тIаккхет.

Доакъар хьатIакхухьача дика къахьег шофера Волошин Р., фургонашца доакъар хьатIакхухьача Татаев Х., Умаров М., Зуйкович С. кхыбараша а. Ханнахьа хьатIакхухь цар хьайбашта эшшаш дола доакъар. Цу гIулакхо торо хулийт хьайбашкара шура дукхагIа яккха, укх шера хьалхарча квартала план парте XXIII-гIа съезд хьаелла ди хьатIакховчаш кхоачашъе.

М. МАЗАЕВ,
№ 1 йолча шурий совхоза деттача доахана Iула бригадир.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Кхашкара балхаш цхьоаггIа дика дIадоладаьд Зерноградски районерча Кирова цIерахча колхоза механизаторша. Съездана хьалхара социалистически яхь а йоаржаь, цар йиллача ханал хьалхагIа кийчъяь яьккхай техника, фу лакхарча боараме дIадера кондицешка дIакховчадаьд.

Маьлхо лаьтта дIоах мадингге а кхашка дIайигар цар ялат дIадув агрегаташ. Хаоттама хьалаш теркал а деш, лакхача агротехнически боарамагIа дIадувш латт ялаташ.

СУРТА ТIА: колхоза кхашка бIаьсти дув кIа дIадувш боахк. Хьалхарча плане — шоллагIча отделене агроном Иван Федорович Кучеренко.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ СОВГIАТ

Дика къахьегама толамаш а доахаш накъа болх парте XXIII-ча съезда Новогрозненски теплоэлектроцентралера рационализатораш. Паччахьалкхен рузкъа кходеи къахьегама овсарле лакхъеи декхараш оттадаьд цар шоашта хьалхашка.

Йоккха экономически эффект а йолаш массехк рационализаторски предложени еннай цар шу доладелча денз. Теплоэлектроцентрала рационализатораштa юкъе дикагIчарех лоархIаш ва химически цехера мастер Кизимов Николай. Дика экономически эффект йолаш я цо енна рационализаторски предложени. Химически цIендеча фильтрашта болата вентилашта меттел керда зажимаш увттаю. Уж латт хьамча шлангехи металлически зажимехи. Из предложени балха юкъеяхьалехьа болх ца беш сецар болата вентилаш. ХIана аьлча, хица дукха щелочь хилар бахьан долаш, дукха хулар коррози. Вентилаш хий чакхлувлийтар, цудухьа оборудовани телха а телхар.

Цу гIулакха лаьрхIа хьаяь керда зажимай конструкци аттагIа, дарегIа, чIоагIагIа а я.

Из предложени балха юкъеяхьара паччахьалкхенна шера 9 эзар сом пайда хургба.

Котельни цехе латтача машинаша дикагIа болх бергболаш рационализаторски предложени еннай цеха мастера Канарский Алексея. Цу предложене 3 эзар 550 сом пайда бергба. Иштта дика рационализаторски предложени еннай производственно-технически отдела воккхагIа волча инженера Сомов Петра а.

Новогрозненски ТЭЦ-а рационализатораша низи хьинари кхоаш шоай предприяте къахьегама овсарле лакхъярах производствана дикагIа пайда балараи.

Х. СУРУДЖАНЦ.

БЕШАМАШ ЛЕЛАЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Шаьла района. «Автуринский» яхача совхоза бешамаш лелаераша сомийи комсийи хьувкъам лакхбе лаьрхIад укх шера. Шоаш лаьрхIар кхоачашдара къахьегаш ба уж хIанз. ХIара денна го йиш я бешамаш лелаераш сомий а комсий а бешамашка. Гобаьккха гаьнаш оахк, йокъаенна а сов йола а гаьнаш дIатед, гаьнашта а комсашта а юкъера лаьтта оах. Уж балхаш 65 гектара тIа даь даьннад.

Ядохимикаташ тохаш латт еррагача гаьнашта а комсашта а.

Дукха болхлой ба Якаев Iийса керте латтача бешамаш лелаеча бригаде бешамашта гIулакх деш, шоай заданеш тIеххкоачашъеш. Къаьстта дика къахьег Закаева Аймане, Татуев Хасале, Кичиева Аймане.

М. БАТАЕВ.

ЭГГАРА ЛОАРХIАМЕГIДАР

Укх Iай йоачаш кIезига хиларах хIана геттара кIезига я лаьттанца тIоадал. Цудухьа хий диллар лоархIаме гIулакх да.

Надтеречни районе «Братскийи» «Новогорскийи» яхача шин совхозе мара дац хиш дехкаш лаьтташ, хIаьта цу боахамашка а да хиш ца дехкаш лаьтташ. Хий дилларал хьалха де дезаш хIама дац хиш дехкарий. ХIаьта хиш дехкача лаьтташка хица цхьана минеральни удобренеш товса а еза. Боахамий кулгалхоша цу гIулакха лерттIа терко йойя дика чакхбаргба из болх. Цхьабакъда, хIана духххьала цхьан «Братский» совхозе мара хий дилла болабеннабац. Укхаза гурахьа кIа дIадийнача 100 гектара тIа, 35 гектар комсашта, 24 гектар хьажкIаш юврг йолча лаьттеи диллад хий. Ер бутт чакхбоалаш хий дилла боврга уж. Бакъда, укх совхозе а хий диллара торонаш вIаштIехьяьхаяц. Уж балхаш чакхдаьха яьнна хургьяр совхоз,нагахьа санна пайда ца эцаш латта шиъ хий детта машин болх беш хиннаяларе.

Гурахьа ялат дIадийнача дерригача кхашка хий дилла яьнначa республикански органаша оарц даккхалца сагота боацаш баьгIаб совхозий кулгалхой. Иштта «Озерный» яхача совхозе кхоъ хий детта насос кийча яц. ВIашагIа а яьха хьаяйтай уж республикански «Сельхозтехникера». Царел тIехьагIа яйта турбаш комплекташ йолаш яц. Уж сихха лаха еза. ЦIена йиъ хий детта машин а я совхозе. ХIаьта а кхашка хиш дехка болабеннабац укхаза. «Кругловский» яхача совхозе кхо насоси цхьа хий детта машини я из гIулакх де. Цхьабакъда, укхаза а кхашка кхы хий хьатIакхаьчадац. Нагахьа санна укх деношка хий ца тохе кхераме я 14 гектар школкеи 108 гектара тIа дIайийна комсаши.

«Надтеречный», «Минеральный», «Верхне-Наурский», «Кругловский» яхача совхозий кхашка гIолла додача каналах укх деношка хий хьахеца оттадаьд. Из хьатIаккхаьччача дийнахьа балхаш дIадоладе кийча хила беза боахамашка. ХIанзлехьа кийча хила беза хий дехкаргдола нахи цу гIулакха эшаш йола техники.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Эрий дада лаьтташ карадерзаду

Гудермесски района «Кавказ» «Дружбеи» яхача колхозий эрий дада лаьтташ карадерзадарэ дукха балхаш ду Курчалоевски «Сельхозтехника» объединене механизатораша. КIотаргаш йоаха оборудовании нухи доаллача С-100 яхача тракторацa бIаьш гектараш пайда ца эцаш даьда лаьтташ цIендаьд цар. Хала болх ба из. КIотаргаш, гаьний юхкаш дIаяха еза, дерригa лаьтта цIендаь аха деза.

Укх Iай «Кавказ» яхача колхозе кIотаргаш дIа а яьха 50 — 60 сантиметр кIоарга аьха Iодилад 150 гектар лаьтта. ХIаьта «Дружба» яхача колхозе Черчельски участке Абдурахменов Хьамзат керте латтача бригадо 60 гектар лаьтта карадерзадаьд.

Бригадира гIонча Бисиев Хьусена бовзийт сона бригаде дикагIа бола механизатораш — Муслимов Джамарза, Умаев Сайт-Ахьмад, Осмаев Юсуп, кхыбараш. Съезда хьалхарча вахте а этта балха дикал лакха а йолаш шоай сменни декхараш тIеххкоачашду цар.

Цхьабакъда, цар беча балха дикалга хьежжа дика-м дац цар хьалаш, е цар йоакхо еш колхоза кулгалхой а бац. ДIа-юха лелача вагонашка бах уж. Макаронех яь суп мара хилац сарралца болх а баь чу баьхкача механизатораштa. Из а во ю. Цар хьалаш тоадара сиха оарцагIа баьлча бакъахьа ба колхозий кулгалхой.

В. КАЛАШНИКОВ,
агроном.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

ЯлхазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета полномочеш чакхъяларца дувзаденна, СССР Конституце 54 статьяга хьежжа, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1966 шера 12 июне, кIирандийнахьа СССР Лакхехьарче Советe хоржамаш делга оттаде.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1966 ш. 17 март.

КУБАНЕ ПРОПАШНОЙ КУЛЬТУРАШ ДIАЮВШ ЛАТТ

КРАСНОДАР, 11 март. (ТАСС КОРР.). Пропашной культураш дIае йолаеннай Кубане. Гидуаргашта къоастадаьча кхашка юххьанцара уж дIаюв агрегаташ тахан араяьннай Крымски, Павловски, Каневски, кхыча районашка.

Хьалха яьнна Кубанера бIаьсти хIанзлехьа а ший беркатера башхалонаш йолаш я. Лоацдача ханашка чакхдаьхад тIунал соцаяра дола балхаш. Культураш дIаювча машинех агрегаташ вIашагIа а ехкаш, лаьтта леладераша лоацдача хана чухьа миллиона дийлагIа дакъа гаргарча кхашка дIайийнай бIаьстий юв культураш.

ЗУЛАМХОЙ БЕХКТОККХАМЕ ОЗА

Къулбехьен Вьетнамера хоамаш ух американски интервенташа леладеча кердача доккхийча зуламий хьакъехьа. Къулбехьен вьетнамски патриоташа кортамукъале яккхар духьа лоаттабу нийсхон къовсам тоIабе гIертача шоай аьттув ца баларах эгIазбахача агрессораша тIа-тIа дукхагIа юкъейоах тIом беча эггара къизагIа йола средстваш. Массане а къоабалъяь тIаийца дуней халкъашта юкъерча бокъон нормаш, сага моралеи гуманностеи эггара лоархIамегIа йола принципаш телха а еш, американски бIунаша Къулбехьен Вьетнаме бахача наха духьала юха а тесс дохьаж доалла веществаш. Дуга дIадийнача Iалабмате дуккхача лаьтташ тIа дохьаж доалла веществаш гесс американски самолеташеи вертолеташеи из дуга хIалакдари миллионаш бола ахархой моцалла боабари духьа. Агрессорий карах хIанале а байнаб дуккха эзараш кхалнах, бокххий нах, бераш. «Доагаладьча лаьттан» тактика — вьетнамски лаьттан тIа шоаш леладеча акхача гIулакхех иштта оал агрессораша. Нюрнберге гитлеровски палачашта суд ях дола гIулакхаш Къулбехьен Вьетнаме леладеш ба тахан США-империалисташ. Кхыметтел США госдепартамента официальни викалаша цхьаккха хIамах эхь ца хеташ дерригача дуненна хьалхашка гуччахьа доккхал ду Къулбехьен Вьетнаме американски бIунаша лелаеча тIема акхача методех.

Тахан Къулбехьен Вьетнаме баха нах цхьатарра хIалакбара никъ лаьцачар сов дицдалийтал бекхам хулаш болга. ХIаьта из ца хулаш бусарг а бац. Тувлабала хьаштдац американски агрессорий. Е бомбаша а, е напалмо а, е дохьаж доаллача веществаша а газо а — цхьанна а хIамо новкъостал дергдац царна турпалерча вьетнамски халкъа лоIам кагбе, шоай мехкара интервенташ лелхабе, ший даьхен паргIатон лоIами баккха лаьрхIа дола из гIоалдаккха.

Азеи Африкаи мехкашца барта хилара Советски комитета заявлени.

Американски интервенташа Къулбехьен Вьетнаме бахача наха дIайийнача хIамашта, лаьттах тIайоалача хIамашта духьала дохьаж доалла химически веществаш еттаро дорх а даьд, эгIаз а диггад советски халкъ, дунен тIа дог-уйла цIена долаш мел бола нах. Миллионаш болча советски наьха цIерах Азеи Африкаи мехкашца барт хилара Советски комитета хьаьдда протест кхайкаю американски бIунаша леладеча акхача гIулакхашта духьала, цо хьадех вьетнамски халкъа духьала леладу акха зуламаш сов чехка социйтилга, Вьетнамера американски империализма гIаьрахой агресси ютилга.

Советски общественноста цIерах Азеи Африкаи мехкашца барта хилара Советски комитето цIаьхха а дIакхайкаду, советски нах къонахчал долча вьетнамски халкъа мутIахьа бола доттагIийн вежарийи массаза а хинна а, болаш а, хургболаш а хилар. Уж бокъонца дог тийша ба из бахьан долаш Вьетнама патриоташ латаш дола нийсхон гIулакх котдаргхиларах.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

1966 шера 1 январь хьатIанхоачаш материальни ресурсашта яьча переписа даннеш нийса йий хьожаш юкъ-юкъе тохкам баьб Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето. Перепись нийса чанхъяьккхай дукхагIа йолча предприятешеи организацешеи. ХIаьта а, 9 предприяте бокъо йоацараш даь моттигаш кораяьй. Масала, Гудермеса медико-инструментальни заводе (директора декхараш кхоачашдер нов. Беляков) хьатIа ца яздеш дитад: борни кислота — 103 килограмм, асбоцементни листаш — 266 условни Iоакъа, асбоцементни турбаш 194 п. м., цIаста саьрг чубоалла кабель—250 п. м., даш—29 килограмм цинк — 24 килограмм, и. кх. дIа. Коммунальни боахама министерства автобоахаме (начальник нов. Ганижев) хьатIа ца яздеш дитад, цIен тIа детта стах дола болат — 300 килограмм, болата саьрг —500 килограмм, даш — 90 килограмм, массе тайпа бронза — 79 килограмм, грузовой автомобилий хьамча чархаш — 25, контрольни кабель — 221 п. м., цIаста саьрга юкъе доахк проводаш — 250 килограмм. Цу деша бехке ба медико-инструментальни завода материально-технически Iалашон отдела начальник нов. Батцрини товаровед нов. Рубаненком, коммунальни боахама министерства автобоахама вокхагIа вола бухгалтер нов. Дубенкои, вокхагIа вола товаровед нов. Асташкини.

Халкъа тIахьожама комитето терхаме ийцай перепись еча хана дувлийта гIалаташ тоа а даьд, хIаьта даннеш харцахьа яьхачеи эррига материалаш йизза хьатIа ца язъяьчеи наха административни бехк а баьб, аьнна медико-инструментальни завода директора декхараш кхоачашдеш волча нов. Беляковеи коммунальни боахама министерства автобоахама начальника нов. Ганижевеи яь заявленеш.

Предприятешка, колхозашка, организацешка материальни рузкъай учет лелаелга дIаеттадаь лоаттаделга, царех пайда эцилга нийса хилийтара денна тIахьожам лоаттабелга тIадиллад халкъа тIахьожама городской, районни комитеташтеи группаштеи.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето баьча тохкамо гучадаьккхар Шаьла района «Шалинский» совхозе (директор нов. Шахбиев, керттера ветврач нов. Умаров, керттера зоотехник нов. Кубанов), Ножай-Юрта районе Нурадилова цIерахча колхозе (председатель нов. Берсанкаев, председатела заместитель нов. Байсулаев) юкъара доахан Iангара доахача цIенхашттара кхоачамбоацараш хинна хилар.

Нхоачамбалла доакъар долпашехь а «Шалинский» совхозе Iунал во дар а доахан воча хьале леладар а бахьан долаш доаханна лазараш хулаш, гIеллуш, доеш моттигаш нийсъеннай. № 1 йолча отделене (управляющи нов. Сусаров) 300 хурска гирз даьннад, 60 етт ба хила дезачул кIезигагIа дозал долаш, моттигаш нийсъеннай доахан довш. № 2 йолча отделене (управляющи нов. Небиев) 60 Iасинг да цамогар долаш, хила дезачул лохагIа да дозал. 1965-ча шера ноябрь бетта денз 1966-ча шера январь беттага кхаччалца 42 етт, 194 хьакха, 566 оалхазар деннад. Доахан довр бахьан долаш доккха зе кхийттад совхоза.

Во оттадаьд совхозе юкъара доахан лорадара гIулакх. 1965-ча шера октябрь бетта денз 1966-ча шера февраль беттага кхаччалца 18 етт, 757 оалхазар лочкъадаьд. Дайна а лочкъадаь а доахан юхаметтаоттадара деш цхьаккха хIама дац, бехке бараш дIатанха тIадиллар 217 сом мара дац.

Совхоза доахан леладеча специалисташа, отделене управляюще йоаггIача бесса йоакхо яц доакъарах лерттIа пайда эцара а из лорадара а гIулакха, машар лоаттабу доахангара йоаккха шура лехъяларца, чуоттаяь кхоабаш латтача хьанкарчашта планах доаггIача бесса дозал тIа ца кхеташ хиларца.

Нурадилова цIерахча колхоза фермашка доахан кхоабаш а хий леладеш а оттаь распорядок чIоагIа телхаю. Iуйрийна ялх сахьат даьлча кхаба дезаш дола доахан нийс е итт сахьат даьлча мара кхабац, ден-бусеи шозза мара хий молац, лизунец яха тух мара кхыйола минеральни подкормка телац. Дакхаш дола нагий Iаьсийи сиргIилгаши озац. Доахан леладечарна доахан дозалга а цар леладеча доаханга а хьежжа телац алапи. Из бахьан долаш фермашка лакха дикал йола йол йоллаше а дукха доахан да хила дезачул кIезигагIа дозал долаш. Иштта нов. Эстамиров керте латтача бригаде 52 бежанах 23 бежан гIийла да. ХIаьта нов. Мусанипова бригаде дерригa 108 бежан, цу даькъе 73 етт а болаш, гIийла да. Цхьан Iай 8 бежан деннад. Кхаба а кхаьба укх шера мясокомбинате дIаяла еза 200 сиргIилг чуоттаьяц. Из кхерам тIатоссаш да дулх денкхара а паччахьалкхенга дохкара а план кхоачаш ца яра.

Шаьла (нов. Литвинов), Ножай-Юрта (нов. Баширов) юртбоахама районни производственни управленеша мела тIахьожам лоаттабу цу боахамашка доахан Iангара дахара, доахан леладеча фермашка во доал дарца машар лоаттабу.

«Шалинский» совхоза (нов. Клименко), Нурадилова цIерахча колхоза (нов. Дангаев) халкъа тIахьожама группаша кхоачамбалла тIахьожам лоаттабаьбац цу боахамашка доахан Iангара мишта доах хьожаш, къовсам лоаттабаьбац кхом ца барца, лора ца дарца.

Халкъа тIахьожама комитето соцам бу:

«Шалинский» совхоза (нн. Шахбиев, Умаров, Кубанов), Нурадилова цIерахча колхоза (нн. Берсанкаев, Байсулаев) кулгалхошта тIадиллад укх соцам тIа лакхе дийца доахан Iангара дахара нийсденна кхоачамбоацараш дIа а даьха отделеней управляющей, фермай специалистий, бригадирий доахан лорадара, продуктивность бахьан бехктокхам лакхбе, бехке барий чотах дайна а лочкъадаь а доахан юхаметтаоттадара гIулакх вIаштIехьдаккха. Боахамий кулгалхошта дIахайтад нагахьа санна кхы тIехьа а ца доаккхаш долаш дола кхоачамбоацараш — лерттIа Iунал ца дар, во кхабар, юкъара доахан лора ца дар — дIа ца доаккхе царна чIоагIа бехк бергболга.

Терхаме ийцар «Шалинский» совхоза директора нов. Шахбиева аьннар: тохкам баьчул тIехьагIа доахан леладар а кхабар а тоаденнад, лазар кхийттача хьайбашта дарба делга вIаштIехьдаьккхад, доахан довр а лечкъадар а бахьан долаш бехке бараш суде эзаб. Иштта терхаме ийцар Нурадилова цIерахча колхоза председатель нов. Байсулаева дийцар а: колхоза правленеи ревизионни комиссеи тIахьожам чIоагIбаьб доахан Iангара дахара, тоадаьд доахан кхоабалга, фермаш тухаца Iалашъяьй.

Шаьла а Ножай-Юрта а юртбоахама производственни управленей начальникий нн. Литвиновеи Башировеи терхам тIабахийтаб «Шалинский» яхача совхозе, Нурадилова цIерахча колхозе доахан Iангара дахара цар боаггIача бесса тIахьожам ца лоаттабеш хилар. Царна тIадиллар цу боахамий кулгалхой а специалистий а фермашка зоотехнически а ветеринарни а бокъонаш телхаергйоацаш, доахан лорадергдолаш тIахьожам оттабе.

Шаьлеи Ножай-Юртеи районний халкъа тIахьожама комитеташта (нн. Алиеви Хасавеи) доахан Iангара дахара, доахан эша ца далийтараи продуктивность лакхъялийтараи лоаттабу тIахьожам лакхбе декхарийла бир, тIадиллар колхозашкеи совхозашкеи халкъа тIахьожама группай болх тоабе.

ТIадиллар «Шалинский» совхоза директора нов. Шахбиева, Х. Нурадилова цIерахча колхоза правленена (председатель нов. Берсанкаев) республика халкъа тIахьожама комитетага 1966-ча шера 1-ча апреле е соцам кхоачашбар хьахайта.

КЕРТТЕРЧУН ТЕРКО ЕШ...

ГНПЗ халкъа тIахьожама группашкеи новкъостала йолча постапшкеи болх беш 200 саг ва.

Халкъа тIахьожама новкъостал деча цехови группай председателаш цехови партийни организацей секретарий заместителаш а ба, хIаьта халкъа тIахьожама заводской группана юкъе а болх.

Халкъа тIахьожама заводской группай цехови группашеи болх планах бу. Цар 1965 шера IV-ча кварталеи 1966 шера хьалхарча кварталеи тохкамбаьб электрически тепловойи энерги кхояра чакхъяккха оттаь мероприятеш мишта кхоачашъю хьожаш. Тохкам баьчул тIехьагIа гучадаьлар 1965 шера чакхъяккха лаьрхIа хиннача 32 мероприятех 28 мара кхоачашъяь еце а цар экономически эффект 63,4 эзар сома маьхза хилар.

Тохкамбеча юкъагIа 1966 шера чакхъяккха аьнна хьачукхаьчай керда 35 мероприяти, шера кхое еза теплоэнерги 95725 гкал, электроэнерги — 1007 эзар киловатт-сахьат, доагор — 6341 условни тонн а йолаш.

1965 шера кхоачашъяьрех а 1966 шера кхоачашъе лерхIарех а эггара чIоагIагIа белгалйоалаш йола мероприятеш я Iанара насосашта меттел тоъал йоккха экономически эффект луш йола, электропривод йоалла центробежни насосаш оттае лаьрхIараш. Цхьабакъда, из кхоачашде хала хургда кабели центробежни насосаши ца хилар бахьан долаш.

ХIанз 1966 шера хьалхарча квартале электрически тепловойи энерги кхояра чакхъяха оттаяь мероприятеш мишта кхоачашъю хьожаш я группаш.

Халкъа тIахьожама группаш хьежай реагенташ дIа мишта ухийт, цар учет мишта лелаю, хIаьта цу даькъе цхьадола кхоачамбоацараш гуча а даьлар. Уж дIададахара ГНПЗ-е техача приказах чакхъяккха аьнна оттаяьча 8 мероприятех 1 кхоачашъяьй, хIаьта вож 7 кхоачашъеш латт. ТIахьожама заводской группеи цеховой группаши хьож № 12 йолча установке мехкдаьтта продуктай учет мишта лелаю, заводо арахувса хиш цIендара мероприятеш мишта кхоачашъю, иштта кхыдолча дешашка.

В. СТАРЧАН,
ГНПЗ халкъа тIахьожама группа председатель.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЮ КОММУНИСТАША

Тха партийни организаци йоккха яц. Цунна чувоагIа 58 КПСС члени 3 кандидати, хIаьта уж берригаш а шин комплексни бригадашка вIашагIъеххача партийни организацешка латт учете. Комплексни бригада — из ший леIамагIа йола колхоза производственни единица. Цо кхелу ка бола ялаташ, хуга, гидуарган, иштта кхыйола культураш. ХIара бригаде да 15—16 эзар жа, детташ дола доахан, хьакхарч. Вешта аьлча, комплексни бригадаш ялатий, баьца ларий, хьайбай продуктай керттера поставщикаш я. Тха боахама керттера лостам ба — биткъа хьоаса бола жаи комсаши лелаяр. Колхоза партийни комитето артела экономика лакхарча темпашца дегIайоалаелга Iалашдара а боахама доакъошкара партийни влияни чIоагIъяра а коммунисташ боахама керттерча производственни участкашка дIаоттабаьб. Масала, учете латтача 61 коммунистах хьайбай боахаме къахьегаш ва 20 коммунист, кхашкара культураш хьалкхееча — 22. Цу масало хьахьокх дукхагIа бола коммунисташ материальни благаш хьалъеча сфере болх беш хилар. ХIаьта вожаш административно - управленчески аппарате ба къахьегаш. Уж берригаш вIашагIкхет партийни партийно-комсомольски группашка. Уж тха ялх я. Тхона хет цу тайпара структура партийни кулгалдара дикагIа йола форма я аьнна. Цо новкъостал ду колхозхошта юкъе массово-политически болх лерттIа вIаштIехьбаккха, уж шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагIбаха. № 2 йолча шурий-товарни ферма заведующи волча Медведева кулгалду партийно-комсомольски группана. Группана карагIдаьннад ферма коллектива къахьегам боаггIача тайпара вIаштIехьбаккха, хIаьта цу ларда тIа шера план тIеххоачашъе. Соахка паччахьалкхенга ехкай планал совгIа 30 тонн шура. Боахаме эггара доккхагIа хьокхамаш даьхад коммунистически къахьетама ударника керттерча жа Iуно коммуниста Павлюченко Дмитрий Афанасьевича. ХIара 100 жийна тIехьа 108 Iахар кхебу. Хьинар дола коммунист керте латтача бригадо шерагара шерага иштта дика къахьег.

Толамца болх беш ва шерача профила механизатор коммунист Лаьча Нутаев. ДIададахача шера цо 494 гектара тIара ялат чуийцар, 7523 центнер кIа аьрдар. Массайолча производственни участкашка авангардни лоархIам коммунисташка ба. 1963 шера Павликов Василий Андреевич хьажкIаш кхееча звенона кулгалде хьожавир. Дукха ха ялалехьа партийни организацена хайра из оттаваь шегIалат ца яьнналга. 1964 шера комплексни бригадашка вIашагIъехкар хьажкIаш кхею механизированни звенош — хIаранена юкъе 12—15 саг а волаш. Царех цхьаннена кулгалделга тIадиллар нов. Павликовна. 1965 шера цун звено шийна тIачIоагIъяьча майдан тIара 11905 центнер хьажкIаш яьхар. Цу хьокхамаша цецбаьхар кхыметтел механизатораш шоаш а: планал совгIа чуийца ялат 200 центнер совгIа дар. Звено чуийцача продукце мах 103788 сом дар. Шийна тIадехка партийни гIулакхаш дика кхоачашду хьинар долча коммунисто. Из дружинник ва, колхоза художественни самодеятельносте хьинаре дакъа лоац.

Доккхий толамаш даьхад коммунисташа А. Деревянко, Травин, Петров керте латтача бригадаша. Цар кулгалхоех нийса оал производства командираш аьле. Цу бригадай коллективаша шоай къахьегамца кхоачашдаьд колхозо шоашта тIадилла декхар. Укх корреспонденце тIа дийца варгвац тха коммунистий дикача гIулакхех. Уж геттара дукха да. ЦIераш яха мегаргьяр коммунистий Метков Павела, Спасский Анатоле, Ерешкин Василе, Гордейчук Виктора, иштта кхы дуккхачар. Уж берригаш производстве хьалха латташ ба, хIара къахьегамхочоа хьокхам телаш. Цар дIахьокх царна мишта къахьега деза, мишта ваха веза, мишта деша деза. Коммунисташеи парте боацарашеи дика къахьегар бахьан долаш колхозо толамца чакхдаьккхар дIадаха 1965 шу. Продукци яккхара план массайолча хьокхамашка дилла тIеххоачашъяьй. Колхоза тIаена дохол 600 эзар сома маьха я.

Тха партийни организаце коммунисташ даим лохаш ба кердадар, толашгIдар, боахама экономика кхы дIахо лакхагIа дегIайоалаергъяр. Иштта, коммунистий Табацковай, Юшкова, Деревянко, Нутаева инициативах колхозе балха юкъеяьхай боахама расчеташ балхах аккордно-премиальни алапи тела системеи. Уж боахам лелабара формаш лакха эффект йолаш хиннай. КПСС мартовски сентябрьски Пленумаша йоккхий торонаш хьайийлай тхона хьалхашка кхы дIахо общественни боахам дегIабоалабара. ХIанз еррига тха цхьа барт бола коллектив толамца къахьегаш я парте XXIII съезда сийленца накъа яхара.

П. ЖУРБА,
Шелковски района «Коминтерн» яхача колхоза парткома секретарь.

Шоай декхар кхоачашду халкъа контролераша

Дукха ха йоаццаш Сунженски хьунпромхоза халкъа контролерий группана керте эттар Цынников Иван Евлантович. Сатем боацаш саг ва из. Бе-башха ца хеташ Iелургвац из херх хьоккхача заводе, лесничествашка хIанз а доал во деш хилар. Кхоачамбоацараш ла йиш яц — иштта Iомабу халкъа контролераш шоай тхьамада.

Халкъа контролерий активе дукха да дика, инициативни гIулакхаш. Укх шера январь бетта лаьрххIа техкар цар херх хьоккхача завода еррига цехаши территории. Цхьаккха а хIама тувладаланзар терко еши хьисап долаши болча халкъа контролерий бIарга кIалхара. Профсоюзни организацегарча викалашца-десятникашца нн. Курдюкацеи Сидоровцеи крановщикаца нов. Жеребцовцеи цхьана тохкам баьча группа членаша десятника нов. Цолоева, техноруна нов. Лозовскаяс, кхерамален техникана волча инженера нов. Куклина дукха кхоачамбоацараш гучадьхар.

Еррига электропередачай линеш дIахо болх бе мегаргйоацача яьннай. Керда бIоагIий оттаде дезаш а тишъенна электропроводаш хувца езаш а яр.

Дахчах хIамаш ю станокаш чулатта массехк кхоалле телхаяр, — чугIолла мух а ловзаш латтар, лерттIа болх бе йиш йолаш моттигацар.

Гараж ца хилар бахьан долаш, араюккъе тоаеш яр автомобилаш. Дахчан хIамаш еча дуккхача станокашта оттаяь двигателаш низ сов бойкха болаш яр. Уж хувца езар.

Моттигаш хиннай, рационализатораша енна предложенеш администраце хьал а лаьце, цхьа моллагIа устройство хьаеш а цул тIехьагIа из производствана эшаш ца хулаш а.

Халкъа контролераша оттаьча материалий хьакъехьа цIенхаштта, лоархIамера къамаьл хилар завода администрацеца цхьана. Гучадьнна кхоачамбоацараш дIададахара де дезар сихха вIаштIехьдаьккхар. Тишъенначa кхоалленашка кIал лаьтта еррига станокаш кирпишкех еттача кердача цехе дIа а йихьа дIаоттаяьй. Цига поточни ши линии вIашагIъеллай.

Тхов тIабахийта мара ца безаш еттача кирпишкех хьалъетта яьннай гараж. Грейдера никъ буллаш латт Первомайскера хьунучастке кхаччалца. Къаьнара электрически бIоагIий хьал а даьха кердадараш Iодегlад, хийцай тишъенна электропроводаш а.

Порядок оттаеш латт херх хьоккхача завода территоре тIа а: ков цIендаьд, гобаьккха 2 метр лакха кирпишкий карт яьй. Низ чIоагIагIа бола электродвигателашта меттел низ кIезигагIа бараш оттаяро торо хилийтай дIайода электроэнерги нийсса ах кIезигъе.

Башенни кранаш лелача наькъашка хьежар специалисташ. Из кхерамзлен техника бокъонаш нийса кхоачашъяра эшаш дар. Рационализаторски предложенеш производствана юкъекхахьара гIулакх лер тIа даьккхад.

Цхьабакъда, халкъа контролераша даьр из эггара хьалха даьха гIанаш мара дац. Доккхий да укх гаргарча хана цар кхоачашде лерхIа хIамаш. Цар лаьрхIад дIаоттаянза оборудовани йий, гIишлошъяра балхаш дика дий, ахча дахийта доаггIача тайпара дIаухийтий хьажа. Уж хьожаргба йоагоча хIаман а гIишлой материалий а учет нийса лелайой.

Цу боккхачен эшаш болчен балха юкъе дакъа лоацаргда группа членел совгIа, халкъа контролерий посташ а. ХIаьта уж 4 я хьунпромхозе вIашагIъелла: херх хьоккхача заводе, автоколонне, Нестеровскерча лесничестве, Первомайски лесничестве.

ХIанз парте XXIII-гIа съезд хьаеллача денга леспромхоза коллективо укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъяра де дезар деш ба халкъа контролераш. Ший декхар дика кхоачашду нов. Игнатова кулгалдеча, «Путь к коммунизму» яхача колхоза халкъа контролерий группо. ГаьнагIа уллача № 3 йолча, нов. Арамяна кулгалдеча шурий-товарни ферме доахана Iа мишта доаккх хьежар укх деношка халкъа контролераш. Ферме шура кIезигъяра бахьанаш гучадьхар — доакъараш тоъал телаш хиннадацар. ХIаьта рациона юкъера йол, концентраташ совъяьхачул тIехьагIа шура тIаеттаяла йолаелар.

Жа-товарни ферма болх техкачул тIехьагIа гучадаьлар вокхагIа волча жа Iуно нов. Камарауле ший декхараш кхоачашдара гIулакх цхьаккха бехктокхам ца хеташ леладеш хилар. Хан-ханнахьа доакъараш тийннадац жена, хIаьта из бахьан долаш 42 устагIа гIоарал дайна, кIалбиса бар. Халкъа контролераша цу бехках из балхара дIаваккха аьнна енна предложени колхоза правлене кхоачашйир.

Иштта хIара денна къовсам лоаттабу Сунженски района халкъа контролераша колхозий, совхозий, промышленни предприятей балха новкъарле еш мел долча хIамашта духьала.

И. ГУЗЕЕВ.

ВЫСТАВКАХ ЗЕДЕННАРАШ

Изобразительни искусства чухь эггара дукхагIа наьха бIарг тIаоттачарех я декоративно-прикладни искусство. Вахаро ше хьахьекхад советски саг чуIеш а, цо салоIаш а дола цIенош, гIишлош хоза хила дезилга.

Цудухьа дуккхача наха сакъердаме я художникий Союза грозненски отделене выставочни зале хьайийла выставка. Выставке хьахьокхаш дуккха тайп-тайпара балхаш да: монументальни живописа эскизаш, мозаични панно, гIишлой интерьерий проекташ, витринай проекташи макеташи, иштта кхыдола балхаш.

Говзача композицех, бесаш хоза нийсдарца белгала я художника Асваджанова хьаккелла Червленная яхача станицерча культура цIен «СССР-а халкъа боахама карагIдаьннараш» яха фрагменташ. Иштта хоаш кийчъяь я «География» яха художника Еременко стенд а.

Выставке шерра хьахьокхаш да Мухина цIерахча Ленинградски художественно - промышленни училища яьккхача Кадиева балхаш. Царна юкъе я гIишлошта оформлени яра проекташ, этюдаш. Цу балхаша хьахьокх цар автор ший гIулакх дика довзаш волга. Къаьстта дика я Лермонтова цIерахча театра зрительни зала реконструкце проект. Интерьер кийчъяьй бIарга «тедеча», къаьга доацача бесаща. Иштта кхоачашдаьд художника сцена а — гаьний линейни сурташи, лоамаши, мехкдаьтта вышкаши, лоаманхой архитектуреи хьахьокхаш да из. Цул совгIа, белгалъе мегаргйолаш я «Грозвино» фирменни тикан зала эскиз а.

Стендашта оформлени яра дукха эскизаш я выставке художника Старченко кийчъяь. Цхьабакъда уж ерригаш а дика я ала йиш йолаш яц. Цхьайола эскизаш боарам боацаш дуккха бесаш вIашагIъэдаь къоарза я. Цудухьа царна бIарахьежа саг, автор фу ала воал ца кхетадеш вус. ХIаьта Старченко балхашта юкъе а безам тIабохийташ я «Нохч-ГIалгIай АССР-а культура» яхача экспозицена кийчъяь эскиз.

Лакхе белгалдаьча балхел совгIа хьоахаде безам ба са художникаша Сафроновси Туладзеи кийчъяь Наьсарен - Вокзалерча культура цIен залаи, фойенеи, вестибюлаи оформлени яра эскизаш.

Вай республика городаши юрташи хоза тоаяра лоархIамерча балха хьалхара гIа мара бац из выставка. Из болх кхоачашбара чIоагIа къахьега декхарийла ба вай художникаши архитектораши.

Ш. ЕВЛОЕВ,
архитектор.

Экономика айяр духьа

Завода экономически хьокхамаш лакхдара растворителаш, реагенташ кхом беш дIаахийта езилга, бедалах пайда дикагIа эца безилга, зехьа йовш йола мехкдаьтта продукташ кIезигъе езилга хов халкъа контролерашта. Цу тайпара дош оттадаьдар февраль бетта плана тIа, хIана аьлча процессе пайда эцаш дукха я фенол, крезол, бензол, дуккха кхыяраш санна йола дефицитни маьха еза йолеи растворителаш.

МоллагIча установке тIадамаш мара дац аьнна а хеташ канализаце чу ухаш йовш йола растворителаши реагенташи кхы юхаметтаоттаргйоацаш хиларал совгIа, цар экономикана доккха зе ду, балха хьалаш толхаду, фо а хиш а бIехду.

Тохкамбеча хана халкъа контролераша теркалдир парафин кислотно-щелочаца цIенлеш йолча установке едки натрийи кальцинированни солеи ахийта доагIачул дукхагIа дIаухийташ хилар. Уж дукхагIа дIаухийт «Гипрогрознефта» проект дIакхоачаш ца ярах, аппаратий конструкцеш, бушингаш, электродаш эргаькъа тоаяь ца хиларах, мистал нийсъеча тIахьожам ца хиларах. Проектировщикаш бицбеннаб SO_2, SO_3 параш процессашка хулаш а аппараташ чура ара ца йоалаш а хилара, хIаьта цу гIулакха кхы тIа а щелочь дIаяхийта езаш хул нейтрализаци хилийтара. Щелочь мIаяхийтара проекташ тIеи плана тIеи оттадаь боарамаш лоха да, хIаьта из бахьан долаш 1965 шера 8 бетта установко совгIа дIадахийтад 77,3 тонн кальцинированни сода, укх шера 2 бетта— 30 тонн щелочеи 41,4 тонн кальцинированни содаи.

Оаха «Гипрогрознефта» халкъа тIахьожама группа уйла тIаерзаю цу дешага хьажара, установкашта реконструкци яри из кхоачамбоацар дIадаккхари духьа балхий чертежаши сметаши сихагIа хьаялийтара.

Халкъа контролераш оарцагIа ца бовла йиш яц керда болх бе йолаялийтача АВТ яхача установке дукха мехкдаьтта продукташ йовш хиларах. Бакъда, вIаштIехьъяьнна яла-м йоалл из, цига а да «Гипрогрознефто» кхоачаш ца деш балхаш. Шийца Iалаьмате дукха яйга продукташ а йолаш доагIа мехкдаьтта, хIаьта цу продуктех пайда эцаргболаш йола система проектах яц. ХIара денна 50—60 тонн цу тайпара продукт йоагаю заводо, хIаьта из бахьан долаш экономически хьокхамаш толхаду, продукт йоагаш урагIъухача газаша фо бIехду.

Из болх тоабара кхы тIа а насосаш оттае, трубопроводаш нхка еза, технологически пишкий форсункашка продукт йоагаелга Iалашдергдолаш йола система хьае еза.

Халкъа контролераш кIоаргагIа теркалде баьннаб растворителех — дукхалга диллача а иштта цар маьхагa диллача а — пайда эцарах дола экономически дешаш. Цу деша дика белгалдоалаш дола масал доаладе йиш йолаш болх ба парафин йоаккхача № 40, № 40/2 йолча установкай бар.

Халкъа контролераша яьча анализо хьахьокх, № 40 йолча установке дIаяхийта растворителаш маьхага диллача кхояьяле а, январь бетта 706 сом ахча совгIа дIадахар, хIаьта февраль бетта 3233 сом кходаь хилар. № 40/2 йолча установке январь бетта кхояьй аьнна хеташ йола растворителаш 6,1 тонн хиннаяле а, совгIа дIадаха ахча 3825 сом хилар, хIаьта февраль бетта, планови хьокхамашта нийсса уж яле а, 9499 сом ахча совгIа дIадахийтад.

Ховш хинна долий из тIаккха администраценеи, цул совгIа, экономически службанеи? Ховш хиннад, хиннадале а, е йоаггIаш йола терко яьяц.

ХIанз, халкъа контролераша установкай кулгалхой цу тайпарча факташта хьалхашка оттабаьчеи бахьанаш гучадаха болабенначеи хана, установкай начальникаша кхеталир планироване дешаш харцахьа хилар, арахецача продукце цхьадолча тайпашта нормаш ца хилар, шоаш къаьстта, цIена а йолаш, лоаттае езаш йола растворителаш резервуарашка вIашагIъийна лоаттаеш хилар, шоай оагIонгахьара тIахьожам боацилга.

Халкъа контролерий балха тIа лоархIаме хилар ахча совгIа дIаахийтара бахьанаш гучадахар. Из дош диспетчерски совещане дувца а оттадаь, № 40/2 йолча установка начальника нов. Б. Ю. Басина хьадийхар уж кхоачамбоацараш дIадоахилга.

Нагахьа санна партеи правительстваи пхе шера плана Директивашка оттадаь декхараш доккхий хилар халкъа тIахьожама хIара постои группои кхетадойя, цар тIаккха шоашта йоаггIаш йола моттиг хьалоацаргья, дикача совгIатаца накъа гIоргба уж КПСС XXIII-гIа съезд хьаеллача денна, цар дизза дакъа лоацаргда пхе шера план кхоачашъечеи экономически хьокхамаш тоадечеи.

М. ВОЛГИН,
Грозненски нефтемаслозавода халкъа тIахьожама группа председатель.

ГIИШЛОЙ МАТЕРИАЛИЙ ДИКАЛ ЛАКХЪЕРГЬЯ

Укх шера пхелагIча февpале «Сердало» газета тIа араьннача Паччахьалкхен архитектурно-гIишлон тIахьожама инспекце начальника нов. Жабоклицке «Хозеи дикеи хьалъе гIишлош» яхача статья тIа чIоагIа теркам тIабохийт хьалдеча цIеношта деча отделочни балхий дикал лакхъяра.

Арахьарча пений оагIонашта штукатурни балхаш ца деш соцадарах чIоагIа эшаш йола цIеной хьалхашкахьарча оагIонга дIайохийта етта кирпишк арахецилга гIишлой материалий объединене чуйоагIача кирпишкаш еча заводашa хIанзалца хьа вIаштIехьдаьккха ца хилар а белгалдаьккхад цу статья тIа.

Ший статья тIа вай республике облицовочни гIишлой материалаш кхоачамболлаш ца хиларах лаьца цо дувца оттадаь дош чIоагIа лоархIаме да, хIаьта ала дезаш да вай республикерча предприятешка из кирпишк сихагIа арахецилга вIаштIехьа ца далга. Цун керттера бахьан да Нохч-ГIалгIайченера кирпишк еча лоабатаца дукха растворими тух увш хилар, цудухьа етта яьннача кирпишка тIехенашта кIай тIадамаш дус, хIаьта хьалхашкахьара оагIув ботта кирпишк цхьа бос болаш хила эзилга кхетадеш ма дий.

Хьалхашкахьара оагIув ботта кирпишк арахецача Москверча, Ленинградерча, Киеверча дикагIйолча предприятей опыт ейза а ейза тха объединене технически совето лаьрхIад ангобированни кирпишк хьае, лоацца аьлча кирпишкашта тIехнахьа биткъа ангоба (басарца тоабаьча лоабата) тIоа билла лаьрхIад. Из болх бе безалга белгалдаьккхадар статья авторо а. Опытах йола цу хьисапера кирпишк духхьашха арахийцар город Грознерча головной завода коллективо 1965-ча шера. Цу кирпишкаца облицовка а еш хьалдаьд город Грознера Роза Люксембург яхача улицах хьалдаь 40 квартира йола цIа. Цхьабакъда, белгалдаккха дезаш да из кирпишк ах кустарни методаца хьаяь хилар, хIана аьлча объединене коллективо опыт хьаэца йиш йолаш цхьаккха коллектив ца хилар бахьан долаш.

Ангоба биткъа тIоа кирпишка тIабиллара метод кийчъяьр я гIишлой материалий Киевски Iилматохкама института коллектив. Практически из метод эггара хьалха балха юкъе йихьар-м тха коллектив я. Ангоба метта дIа а ухийташ пайда эцараш боккха мах болаш компоненташ я, хIаьта уж хьаяра дукха къахьега а деза, из болх чIоагIа хала а ба. Эзар кирпишкага дIабода мах 40 сомага кхоач, хIаьта кирпишкага эзар лаьрхIача дIабаха беза мах 18 сом мара дац.

Цу маьхий разница зе а хулаш предприятена тIаюс. Предприятешта зе ца хилийтара, производствашкара заказаш хиллалца аьнна, цхьан юкъа объединене коллективо соцадаьд цу тайпара кирпишк арахецилга. Цул совгIа, цу тайпара кирпишкага дIабода мах а чIоагIбаь бац. Заказаш тела лоладелча хьае йолалургъя ангобированни кирпишк. Из хьаергъя № 1 йолча етта кирпишк еча завода коллективо.

ШозлагIча этапах етта цу тайпара кирпишк объединене коллективо арахеца лерхI механизированни хьисапе из арахецаргйолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхача. Цу даькъе головной заводерча хьалъяьланза йолча черепични цеха реконструкци яра балхаш деш да. Цох хьаергъя керамика ши тIоа бола кирпишк.

Уж балхаш дешшехьа цхьан РОСНИИМС яхача института коллективо тохкаш ба кирпишк ю вай лоабат керамика ши тIоа бола кирпишк хьае мегаргйий хьожаш.

Тха объединене конструкторски - технологически бюрос ши тIоа бола кирпишк хьаяра Ленинградски «Победа» яхача завода метод Iомаяьй, вай хьалашка из кирпишк хьаяра кийчъяьй технологически схема. ХIанз оборудованена монтаж еш я.

Укх шера йиълагIча квартале болх бе йолалургъя керамика ши тIоа бола етта кирпишк арахеца керда цех. Йоккхалгеи эIамигалгеи диллача вешта арахеца етта кирпишк санна хургья из. ХIаьта цун ши тIоа хургба: керттереи хьалхашкахьара оагIуви. Кирпишка керттера тIоа хьабу маркхал кийчбергба хIанз вай етта кирпишк еча лоабатах, хIаьта хьалхашкахьара тIоа 5—8 миллиметр сомал а долаш хьабергба кIайча, цIи ловча гасоняреки лоабатах. Хьалхашкарча оагIорахьарча тIоана краситель тIатехача хьахургъя бос бола кирпишк.

Цунца цхьана РОСНИИМС института коллектива рекомендацех объединене технически совето укх шера апрель бетта хьае йолае лерхI хьалхашкахьарча оагIонга йоттаргйола кхы тайпа етта кирпишкаш а.

А. МАЙМИНА,
Грозненски гIишлой материалий объединене производственно - технически отдела начальник.

Къахьегамхоша ювц парте XXIII съезда Директивай проект

«ПХЕ ШЕРА ЧУХЬ КИЙЧБОЛБА 7 МИЛЛИОНАЛ ДУКХА СОВГIА-ЭШАШАГIА БОАЦАШ ЛАКХЕРЕИ ЮКЪЕРА СПЕЦИАЛЬНИИ ОБРАЗОВАНИ ЙОЛА СПЕЦИАЛИСТАШ, Е 1961 — 1965 ШЕРАШКАРЧУЛ 65 ПРОЦЕНТ ДУКХАГIА. 1970 ШЕРА ЮКЪЕРА СПЕЦИАЛЬНИ ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕШКА 1600 ЗЗАРИ ЛАКХЕРЧА ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕШКА 940 ЗЗАРИ САГАГА ДIАКХОАЧАЛДА ДЕШАРХОЙ ДIАЙЙБЕЛГА. СПЕЦИАЛИСТАШ КИЙЧБАРА ДИКАЛ ТОАЙОЙЛА».

(1966 — 1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йолча КПСС XXIII съезда Директивай проекта тIара).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ПЕДИНСТИТУТ КЕРДАЧА ПЯТИЛЕТКЕ

Укх деношка вай парте, Дерригача советски халкъо ювцаш йола КПСС XXIII съезда Директиваш чIоагIа лоархIаме я вай мехка экономикеи культуреи масса а оагIонгахьара дIахо дегIайоалаяра. Боккха теркам тIабохийт парте халкъа дешара. ЛерхIаш да, пятилетка шерашка кагирхошка юкъера дешар дешийтилга. Шозза дукхагIа хургба дийнахьарча школай дешархой, хIаьта сайрийнарча школашка дешаргдола нах 1,4-заза дукхагIа хургба. Кхыметтел вай республике а хьалье лерхI керда 76 школа. Цар торо хургья цхьан сменах 40 эзари шин сменах 80 эзари дешархо хьаэца. Цунга хьежжа шерлургда лакхереи юкъера специальнии дешара заведенешка кагирхой хьаийбелга.

ЛерхIаш да Нохч-ГIалгIай педагогически институте дешаш бола студенташ тоъал дукхагIа хилийта. Нагахьа санна тIеххьарча итт шера (1955—1965) лаьрхIача массехказза дукхагIа хиннаб института очнии заочнии отделенешка деша багIа студенташ. 1955 шера 1500 саг мара ца хиннача метте, 1965 шера 6 эзар совгIа бар пединститута студенташ.

1966—1970 шерашка хIара шера Нохч-ГIалгIай педагогически институто арахецаргба 590 хьехархой очни отделени яьккхаи царга дIакхоаччаш заочни отделени яьккхаи.

Тха институто кийчбергба тайп-тайпара специальность йола хьехархой: физикаш, математикаш, филологаш, историкаш, химикаш, биологаш, географаш, физически культура хьехархой. ХIанз а дукха ба тха институт яьккха хьехархой вай республике меттел вай мехка дукхача городашкеи юрташкеи болх беш. Бакъда лакха квалификаци йола педагогаш вай мехка, къаьстта вай республике, хIанз а дукха эшаш ба, хIаьта хьатIайоагIача пятилетка шерашка кхы а дукхагIа а эшаргба. Цу гIулакхa уйла еш я тха института еррига профессорско-преподавательски коллектив.

ТIеххьарча шерашка дикка дукхагIа хиннаб тха институте лакха говзал йола, шоай болх дика ховш бола хьехархойи Iилмахойи. Нагахьа санна 1955 шера 58 хьехархочоа юкъе 16 доцент мара хиннавеце, 1965 шера 271 хьехархо ва, царна юкъе 70 доценти Iилмай кандидати а волаш. Докторски диссертацеш тIа болх беш ба тха доценташ Арсханов, Корзун, Крикунов, Колосов. КПСС XXIII съезда Директиваша дIадех специалисташ кийчбелга лакха лоаттадар. Цу хьакъехьа чIоагIа лоархIаме да студенташ кIоарга идейно-политически кхетам болаш кхебелга. Из гIулакх дика кхоачашдеш ба тха института общественни Iилмай кафедра хьехархой. Царех дукхагIбараш, масала, Дулерайн, Варлашкин, Александров, Ефанов, Беляев, Iилман степенаши цIераши йолаш ба. Дукха къахьег цар марксистско-ленински Iилма студенташа кIоаргагIа карадерзадергдолча бесса дешара процесс вIашагIйолла гIерташ.

Тха институте дийша педагогаш хIанз а алхха хьехархой хинна ца Iеш, школай директораши завучаши ба. ХIаьта дIахо дешара процесс тоаярои студентий идейно-политически кхетам лакхбарои вIаштIехьадоалийтаргда тха институт йистеяьккхача специалисташа кхы а толамегIа болх белга.

Проф. Н. ГРИЦЕНКО,
Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен педагогически института ректор.

ХАЛКЪА БОАХАМА— ИНЖЕНЕРАШ

Вай мехка дукххача моттигашка дика лоархIаш ба Грозненски мехкдаьтта института кийчбу специалисташ. КПСС XXIII съезда Директиваша дIадеххача бесса, кхы а шерде оттадаьд, институто вай мехка халкъа боахама говза инженераш кийчбелга.

100 саг дукхагIа хьаэцаргва укх шера Грозненски мехкдаьтта института дийнахьарча отделене. Духхьашха хьаеллаш я кердача профилех специалисташ кийчберг бола группа. Из я 50 саг хьаэца лаьрхIа гидрогеологий группа.

Шозза дукхагIа абитуриенташ дIаэцаргба укх шера «Мехкдаьттеи газеи месторождений геологии разведкеи» яхача специальноста. БIаь саг гаргга деша дIаэцаргва «Мехкдаьттанеи газаи переработка химически технологи» яха специальность Iомае.

Дийнахьарча отделене санна дукхагIа хургба сайрийнарчеи заочни отделенешка — хIара отделене дешаш хургва 400 саг.

Берригаш а 1966 шера 1 сентябре Грозненски мехкдаьтта институте дешаш хургба 7 эзар студент.

П. ПОПОВ.

Сулак яха дода хий. Къаьнача заманахьара Чиркей... Бирса я укхазара ландшафт. Сира, сийнача къахьо хьуладаь лакхача лоамий довкъаш, чIожаш, корта бIогорбоалабу кIоарга моттигаш. Мехка массайолча моттигашкара нах баьхкаб цхьаккхе а саг тIавохалургволий-хьотIаьнна хетача Дагестана лоамашка хьийдда дода низ бола Сулак яха хий юхакъовла лаьрхIа.

Пятилетка йолаялари Къилбаседа Кавказера эггара йоккхагIа йола Чиркейски ГЭС хьалъелга доладалари цхьан ханна нийеденнад. ХьалхагIара агрегаташ хIанзара пятилетка чакхъялалехьа болх бе йолайолийтилга — парте из декхар хьалхашка оттадаьд гIишлошъерашта. Из станци болх бе йолаелча шозза алсамъяргья Дагестана электроэнергересурсаш.

Транспорта туннель йоаккхача тIехдика къахьегаш я Главтоннельметростроя № 1 йолча туннельни отряда комсомольско - кагирхой коллектив. Эггара тIех йола котало февраль бетта яьккхар отрядо. Бетта лоаман чIоагIа кхера оахкаш 90 метр яьккхай, планага диллача яккха езача 60 метра меттел. Шоай толамаш КПСС XXIII съезда хетадаьд проходчикаша.

СУРТАШ ТIА: лакхехьа — туннельни отряда хьалха латта нах, комсомольцаш проходчик Анатолий Сенин, проходчикий звеньевой Иван Гарин, сменни маркшейдер Николай Пархитько; лохехьа — лоамашта юкъе гIолла билача Чиркейски ГЭС-а плотинага бодача наькъ тIа хадданза лелаш я низ бола самосвалаш.

Р. Дика сурташ.
ТАСС фотохроника.

ДЕННА ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

ХьатIакхоачаш латт парте XXIII съезд хьаелларгйола ди. Цу денна доккхийча къахьегама толамашца накъа боагIа вай республика къахьегамхой. Царца цхьан мугIаре гIа боахаш ба тха, Наьсарен, района къахьегамхой а. Чуйнна съезда сийна тIайийца декхараш кхоачашдеш ба района кхашкара балхаш дераш, доахан леладераш, промышленни предприятей къахьегамхой. Дика кийчо а яь дIадоладаьд кхашкара балхаш, тIеххоачашъяьй хьайбаш леладераша хьалхарча кийртале паччахьалкхенна дулх дIадалара план, дIаенна йоалаш латт шура. Уж дерригa гIулакхаш де юртарча къахьегамхой вIаштIехьдаьккхад КПСС ЦК мартовски Пленумо.

Боккха теркам тIабахийта лелабу тха районерча предприятейи совхозийи партийни организацеша массово-политически болх. ЧIоагIа оарцагIбаьннаб укхаза агитаторий болх тоабара. Района агитколлективай кулгалхоша дакъа лоацаш партактива собрани хилар март бутт болалуш, хIаьта ялхлагIча марта агитатораш гулбаьбар Директивай проекта чулоацам дIабовзийта.

Дукха ба районе денна дика чулоацам болаш, наха кхетаергйолча тайпара беседаш еш бола агитатораш. Царех ба, масала, «Электроинструмент» яхача завода инженер Зурабов Муса, Янарерча юкъерча школа хьехархо Бакаева Лиза, Экажкъонгий-Юртарча юкъерча школа хьехархо Итазов Мухтар, мельзавода директор Боров Мурад, «Назрановский» совхоза комсомола комитета секретарь Арчаков Беслан.

Цхьабакъда, цунца цхьана района агитационно-массови балхаца хIанз а дукха кхоачамбоацараш да. Дукха агитатораш нийслу агитатор ва аьнна цIи лелаелга мара кхы болх ца беш. Моттигаш нийслу цхьабола агитатораш шоашта тIачIоагIъяьча участкашка цIаккха а ца хулаш.

Кердача хьалашa, коммунистически гIишлош хьалъеча оттадаьча кердача декхараша дIадех агитационни болх а кердача хьисапе, хано дIадеххача тайпара белга. Беседаш еча, лекцеш ешача хана оаха могаду наьха дешара культурни боарамга хьежжа уж елга. Массово - политически балха тайпашта юкъе тха хьалашка дикагIчарех да агитатора дийна дош. Цудухьа парте райкомо агитаторалла хьожабаьб теоретически дика кийчбенна, вахар довзаш бола нах.

Дика кийчъенна, барт тайна агитколлектив я, масала, Наьсарен-Вокзалерча мельзавода яр. Кепа а теха КПСС XXIII-ча съезда Директивай проект ара ма яьлланге а хьайийла партийни собрани йир укхаза. Цул тIехьагIа шерра дIаболабир шоай болх агитатораша. Цунах доккха беркат даьннад. Директивай проект Iомае болалушехь тIайийцар завода коллективо керда социалистически декхар. ХIанз гуш да из толамца деш хилар. Масала, продукци яккхарга дIабода мах лохбалар бахьан долаш 50 эзар сом кходе вIаштIехдаьннад коллектива. Ханал хьалха кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шера шин бетта план а.

Дика вIаштIехьъяьккхар заводе гойтара агитаци. Хоза кийчъяьй цIе уголок, массаза хьахьокх Iилманпопулярни а художественни а кинофильмаш. Шоай болхлошта дIайовзийта ца Iеш завода агитаторашa цар дезалашта а дIайовзийт уж.

Районера еррига агитколлективаш керда нах юкъе а бахийта чIоагIъяьй. ХIанз уйла еш да тхо хIара совхозе, промышленни предприяте агитаторий кустови собрани е, цигга дикагIболча агитаторий балха опыт ювца.

Пхе шера плана декхараш кIоарга наха дIадовзийташ чIоагIа къахьег агитаторашa. ХIара денна бахача нахаца беседаш ю, дIахозаш газеташ деш, докладаш ю, дика дакъа доац гойтара агитаци кийчъеш.

Парте XXIII-ча съезда Директивай проект боккъонца йоашхаш ба «Назрановский» совхова агитатораш (парткома секретарь Мальсагов Дауд). Укхазарча массайолча фермашка, отделенешка дика цIе уголокаш кийчъяьй. МоллагIча хана керда газеташ, журналаш децаша йиш я укхаза. Совхоза къахьегамхой йиш йолаш ба балхах мукъа йола ха пайда а эцаш дIаяхьа, моллагIча цар даьча хаттара жоп эца.

Тоабаьб шоай болх района культпросветучрежденеша а. Массайолча библиотекашка Директивай проекта тIара дешаш тIа а долаш хоза стендаш кийчъяьй, клубашка производстве хьалха латтарашца вIашагIбеттаду, сайренаш ю, хьалха латтачар балха опыт ювц, къахьегама листокаш арахец. Къаьстта дика бу Директивай проект дIайовзийтара болх Чилиева Лида заведующи йолча Экажкъонгий-Юртарча библиотеко. Бахархошта юкъе агитационно-массови болх барах «За трудовое отличие» яха медаль еннай цунна.

Каст-каста бIаргаго йиш я Чилиева Лида ферме, тракторни бригаде, Экажкъонгий-Юрта бахача наьха кIагIа. Дукха нах ба юрта цу библиотекера деша книжкаш кхухьаш. Цхьабакъда, уж хIара денна дукхагIа хулаш латт. Цу гIулакха ший низ ца кхобеш, ха-ди ца къовсаш къахьег Лидас.

Халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча парте XXIII-ча съезда Директивай проект ювцаш уж кIоаргга Iома а яь Наьсарен района коммунисташа, берригача къахьегамхоша дукха маьхера предложенеш еннай — районни центрах город Назрань е, кхы гаьна а ца доаккхаш культура Двореци кинотеатри хьалде болале, «Электроинструмент» яхача завода кагирхоша шоай низаца клуби спортивни городоки хьалъе, района кагирхой низаца стадиони тайп-тайпара спортивни площадкаши хьалъе яхаш.

Наьсархоша дош деннад КПСС XXIII съезд хьаеллача хана хьалъеш латта маьхк ю завод хьалъяь яккха, трикотажни фабрика болх бе йолаялийта.

Района партийни организацеш, агитколлективаш чуйнна къахьегаш я овлангара денз агитационно-массови болх тоабара, пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Наьсарен райкома секретарь.

Хьайбаш леладераша темпаш лакхъю

КПСС XXIII-гIа съезд хьаелла ха гаргакхаьчача укх деношка къаьстта а чIоагIа хьинар совдаьккха къахьегаш ба Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза хьайбаш леладераш. Балха тIа тIехдика толамаш даьхад къонача коммуниста Петр Иванович Быковеца кулгалдеча № 2 йолча хьакхий-товарни ферма коллективо. Коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккхар дукха къовсам лоаттабу цу коллективо.

Февраль бутт болабеннача юхье тIехьара къоастайир хурскаш. Iай халача хьалашка, доакъараш ца тоъашехьа а, дика толамаш даьхар. Ерригаш а 94 хьакхийна тIехьара къоастаьраш хIаране дозал 14 килограмм а йолаш йола 762 хурск яр, е хIара нана-хьакхийна лоархIаш 8,1 хурск.

Дика толамаш даьхар свинаркаша Темгина Марияс, Фисан Надеждас, Медешкова Лидияс, кхычар. Цар цхьаккха а хурск ялийтаяц.

Шоай декхараш дика кхоачашду свинара Макаров Александрей свинаркас Глупакова Еленаси. Цар лелаеш 450 нана-хьакха я. Хьакхарч яхка шоллагIа тур а дика кийчйир хьайбаш леладераша. Алхха укх тIеххьарча цхьан бетта яхкаьй 158 хьакха, хIаьта цар 1260 хурск яьй.

Ши шу хьалхагIа тха боахама доккхий зенаш хулар хурскаш йовр бахьан долаш. 30—40 процентага дIакхоачар йовш йола хурскаш. ХIанз фермера санитарни гIулакхаш тоадар а ветеринарни профилактика ший ханнахьа чакхъяхар а бахьан долаш дукхха а кIезигагIа йов хурскаш.

ЧIоагIа хьинар айдаь къахьег укх деношка Зайцев Петра кулгалдеча хьакхарч кхоабача ферма коллективо а. Цу ферме а иштта дика Iангара доахаш латт хьайбаш. Цига геттара кIезигъяьй йовш йола хьакхарч. Совхозерча 3969 хьакхах февраль бетта шиъ мара еннаяц.

Совхоза хьакхий-товарни фермай коллективаша тIехдика болх бар бахьан долаш укх шера цхьоалагIча марта 133 процент кхоачашъяьй хьалхарча квартале паччахьалкхенна дулх дIадалара план. Дерригa дIаденна дулх 1130 центнер да, цу даькъе хьакхий дулх — 765 центнер. Съезд хьаеллача денга кхы тIа а 150 центнер дулх дIалургда тха совхозо.

Хьакхарч лелаерел тIехьабиеац совхоза коа тIара оалхазараш леладераш а. Цар дукха хIама ца эшаш хIанзале а кхоачашъяьй паччахьалкхенга ах шера фуаш дохкара план.

Цхьабакъда, коа тIара оалхазараш лелаечеи хьакхарч лелаечеи фермаел кIезиг-дукха тIехьаюс шурий-товарни фермаш. ДIабахача шин бетта цхьоалагIча ферме хIара кхоабача Iатта лоархIаш яьккха шура 224 килограмм я. Из 27 килограмм кIезигагIа я дIадахача шера цу юкъагIа яьккхачул. ХIаьта шоллагIча ферме яьккхаяц 170 килограмм мара. Совхоз бIарчча хьаийцача шин бетта хIара кхоабача Iатта лоархIаш яьккха шура 106 килограмма мара яц, вешта аьлча соахка цу юкъагIа яьккхачул 16 килограмм кIезигагIа.

Шурий-товарни фермай болх талхара бахьан да фермай хьалхагIа хиннача кулгалхоша болх эсала баь хилар. Цхьанна бахьанаш а доахаш цар лерттIа кулгал ца дарах кхоачамхиллал доакъараш дIа ца кхоачаш дусар цкъаза доахан. ХIанз уж кхоачамбоацараш дIадаьхад, шура тIакхеташ йоагIа.

Ю. СОКОЛОВ,
совхоза керттера ветеринарни лор.

ФУД КЪОРIА ХЬЕХАШ ДАР?

Тха «хьаша» цIагIа йоаккхача дукххача тархех цхьанне тIа улладеш дар кулг ма тохалахь аьнна. сога чIоагIа хьакхайкадаь дола книжка. Са доалла хIама санна дувцар из книжка. Из «деза», «хургдар дувцаш» да яхаш хьехар тхона, берашта, хIаьта нанас кхыметтел дуIа а дий мара дIабаккхацар цунна тIера дом. Хоза, гез даьккхача беттагаргашта юкъе доалла, сона ца довзача алапашца яздаь книжка чIоагIа дог тохадолийташ бера дег чу дужар. Наггахьа мара хьаьвцацар из тархе тIара. ДагадоагIа сона цкъа, са эIамагIа вола воша веннача хана, тха лоалахочо,ерригача городе вовзаш волча молла, тархе тIара книжка хьа а ийца, из дошаш вагIаш дукха ха яьккха. Сона хетар цо книжка тIара кIаьнк валара бахьанаш дувц аьнна, хIаьта цхьанна а тайпара аз кхетадеш дацар тха даьша. хьалххагIе а молла хьа а ца вехаш, воша хIана валийтав.

Цкъаза кхалнах гуллора цIагIа. Тха гаргара саг (са дай дийша бацар) книжка дешаш яр царна. Iодийшар юха ший дешашца дашха а доашхаш. Сатем латтар цIагIа, цецбаьле наг-нагахьа ювлача гIараша беа а беш: дукххачар бIаргашка хий этте хулар. Царга дола хьал сога а хулар, хIаьта со нийсвелле вагIар, айса хIама ца кхеталешцехье а, дIа-юха хьа ца а вохьаш. Цкъаза доккха са а даькке кхалнахах цкъанне хала оалар;

— Я-я-я, АллахI!

Аз кхетадечох «хьаьша цIагIа» тархе тIа улладеш хиннача цу книжкаца вувзавенна вар аллахI (из вовлаш хиларах, цун возаллех, из низ кхоачаш хиларах даим дувцар тхона нанас). Цул тIехьагIа денз дукха ха яьккхар аз сендухьа. да а ца ховш из деза лоархIаши цо дог тохадалийта волаши. Кхы а дукхагIа цунна духтIавала безам хулийтар са книжнах лаьца аз дукхаза а «хIана?» яхаш даьча хаттараштa боккхагIчарех цхьаннена а жоп дала могаш ца хиларо. БоккхагIчар массаза а яхаш хиннар цаI дар: «КъорIа да из!».

ДIаихар шераш. Со школа, институт яьккха ваьлар, тIаккха... сабе нийсделар сома книжка — КъорIа. Дог теха ца луш хьаделлалзар аз из:

Къахетаме, камаьрша волча Аллахlа цIерца!

Хоастам хилба АллахIа, къахьегаме а камаьрша а волчоа дунен а Iаьхартден а Аьланна.

Къематдийнахьа кхел еш волчоа!

Довзаш дешаш да. Ца довза а ма дезар, КъорIа хьалхара сура (корта) дукхача хана денз керттера дуIа а доархIаш хьадоагIаш ма дий, христиански «Отче наш» яхар санна, хIаьта бакъ ды лелабеш волча хIара бусалба саго дийнахьа пхезза деш из, КъорIа тIа дерригa а 114 сура да; хьалхара сураш дIаьхха да, массехк бIаь аят (стих) а долаш, тIеххьардараш—геттара лоацига да, цхьадарий 3—4 аят мара дац. 6238 аят да, хIаьта царех хIаране тIа — юххера а цунах хиннар гуш да — хIанз даьлах тешаш барех дукхха а дукхагIчарна дувцаш хазарах мара хац КъорIо фу йоах. Царна ховш хIама дац моллагара е даьлах тешаш болча кхычаргара, вешта аьлча иштта «деза книжка» дукхагIча даькъешош а дешанза барашкара хьахезар мара.

Фуд хIаьта КъорIа яхар, фуд цо дувцар, малагIа наькъаши хьехамаши да цо наха теларaш?

Бусалба дыню яхачох, из «деза» книжка массаза а, вешта аьлча дуне кхоллалехьа денз, долаш хьадена а АллахIа Iарша тIа уллаш а хиннад, хIаьта цул тIехьагIа цо доакъошца доссалеш Жабраил малайкага гIолла Мухьаммад пайхамарга Iочудоссадаьд из. Цу тайппара. КъорIа наха яздаь а Мухьаммад пайхамара гучадийнарех хьахинна хIама а доацаш (бусалба дын чухь иштта да аьнна хеташ бола нах ба, цхьабакъда, из бусалба дынаца тарлуш дац) хьакхоллаяза дола, массаза а долаш хинна АллахIа ший дош да.

АЛЛАХI — ДУНЕ КХОЛЛАЛЕХЬА

АллахI а иштта волаш хиннав массаза а. Бусалба наьха «дезача» книжка тIа цхьаккха хIама дац цун духь тIа воаккхаш, цудухьа кхы къувса дезаш хIама а дац. Цу ханаца дархIа дезаши КъорIо духтIавоаккхаши дола алхха цхьа хIама сенах латт аьлча, из латт, «Цун Iарш хи тIа хиннад» яхаш хиларах (11-гIа сура, 9-гIа аят). Долче, долаш хиннад-кх хIаьта Iарш, Iарша кIал КъорIа а хиннад-кх, хий а хиннад-кх. Дунен тIа мел дола хIама кхоллалехьа хьалхагIа хинна хила дезаг-кх из дерригa а. Цхьабакъда, дуне кхоллалехьа АллахI фу деш хиннав— из ховш дац. ДагадоагIа сона, со кIаьнк волаш, Андижане тхо дахача хана, боккхийча наха сий деш моллаака оалаш хиннача тхоай доалахочунгара се из ха гIийрта. Моллал деш-м вацар из, бакъдар аьлча, хIаьта а, эIамига волча хана бусалба дешар дийша хиларах дын чура хIамаш дика довзаш ва аьнна хеташ а мадарра аьлча дика довзаш а вар.

«Из ховргдац цу АллахI цIи йолчоа шийна мара», — жоп делар молла-акас аз даьча хаттара. ХIаьта цунах сона кхоачам ца хиннилга шийна хайначул тIехьагIа, кхы а IотIатехар цо; «ЖожагIате кхоллай цу тайпара хаттараш дераш чубехка». Бегаш бар мотт сона цу хана молла-акас баьраш. Цул дукха а тIехьагIа сона хайра, дын дешаш тохкаши дына реформатори хиннача воккхача немецки философа Мартин Лютера диъ бIаь шу совгIа ха хьалхагIа геттара царна тара «бегаш» баь хилар. Цо яхачох, шийна тIадоаца хаттараш деш волчоа детта куржамаш доахаш хиннав даьла дуне кхоллалехьа.

ТIАККХА АЬННАД ЦО: «ХЬАХИЛА!»

Дала ший Iарша тIа а вагIаш хи тIа гIолла лелаш мел ха яьккхай — ховш дац. Цхьабакъда, цкъа шийна дагадехача ханна цо аьннад: «Хьахила!» цигга хьахиннай «сигаленаш а лаьтташ а» (6:22). АллахIа цхьаккха хало йоацаш («Хьокха а яланзар сох хало», — доккхал ца деш яхаш АллахIа — 50:37) цун лоIамах из хулаш хилча, цу сахьате хьахила дезаш мадарий аьнна хеталу. ХIаьта мадарра аьлча, АллахIа бIарчча ши ди ха яхай цу гIулакхага (41:9). Кхы мел дола хIамаш хьакхоллаш 4 ди ха кхы а яхай. Цун цIерах КъорIа тIа йоах: «Ялх дийнахьа кхеллая аз сигаленаш а лаьтта а царна юкъе мел дола хIама а» (50:37). Цул тIехьагIа «царех ворхI сигале (мугIарчагI) шин дийнахьа дIаоттаьй Цо. хIара сигаленна ший гIулакх чудоссадаьд» (41:11). хIаьта гаргагIара сигале сердалонаш а ехка хозяьий Цо (41:11). Цул тIехьагIа АллахIа хьакхеллад дии бийсеи, малх а бутт а (41:37). Цул хьалхагIа мел хиннар цхьаккха хIама бIарга ца гуча а АллахIа Iарша кIалхара хий чIоагIагIа бола ша а баь дIаоттаде дезаш йолча шийлача а моттиге хинна хила дезаш хилар кхетаде дезаг-кх.

Нагахьа санна КъорIа тIа оттадаь дуне кхолларах сурт Библе тIарчунца нийслича, уж вIаши чIоаггIа тара хиларца зедала йиш яц. Емельян Ярославске цхьа бахьан доацаш яздаьдац, «ший хьехамех ийс дакъа Библе тIара дIайийлу магометански КъорIа» яхаш. Цхьабакъда, КъорIа тIеи Библе тIеи вIаши тара нийслуш дола хIамаш шоаш мадарра йоазон тIара хьайийцад яхаш дувцац.

ГIулакх сенах латт аьлча, из латт, юххьанцара Iарбийи жугатийи цхьан хана шоайла геттара кхоачара йола семитически племенаш хинна а гонахьарча дунечах долча цар кхетамашка, цар оамалашкеи Iаьдалашкеи, цар мифологеи вIаши тара дола хIамаш дукха хинна а хиларах. Юххера а, цар хиннаб юкъара лоалахой, хIаьта цу лоалахой мифологе влияни яьй «деза» книжкаш хьадерашта. Цхьабакъда, из мичча бесса дале а, КъорIа тIа дукха да духхьал Библе тIара хьайидаь хIамаш а. ХIаьта Марем ши-шегIа берах хиларахи цун воIах Iиса-пайхамарахи КъорIа тIа дувцар — бокъонца ше мадарра евангеле тIара хьайийца да.

АллахIа хьакхелла Лаьтта, КъорIо яхачох, шаьра а да, хIаьта цхьанна оагIорахьа дозал совдаргдоацаш цу гIа хьалъоттадаьча лоамаша хьалдоаттадеш а да. «ЧIоагIа латтаргдолаш лаьттан тIа кхайсад Цо шуга из ца теркийтар духьа»... (16:15).

КъорIа оттадале дукха бIаьшерeнаш хьалхагIа адамашта юкъерча эггара кхетамегIа бараша яьхад, Лаьтта бургапа хьисапе герга да. Цхьабакъда, адамлено Iоаяь еррига знанеш кхетаяьча наьха бIаргашца хьежаш КъорIа дуненга. Из оттадаьраша дIаяхача ханарча ганза чура хьайийцар мифаши легендаши. дын чура хIамаш харцахьарча оагIорахьара дуне хьахьокхилга мара дац. «Хьаькъал» эца мегаргдолаш книжка хиннадац КъорIа кхыметтел VII-ча бIаьшере а. ХIаьта хIанз? Цо хIанз белггала юкъIаьржача оттабу шийгадоахараш.

Комаров, Феоктистов, Егоров космосе бахача дийнахьа са къамаьл хилар «Шайх маслихиддин» яхача ленинабадски (Таджикски ССР) маьждигерча мутаваллеца (хьехамтелачунца) Кадыров Дададжанаца. Лаьттанна гонахьа гобоахаш дийлар массехк сага чуха моттиг йола советски космически кема, наха шоашта бIаргадайра Лаьтта герга хилар. БIаргагуччахьа йола из факт мишта тарлургья вай планета шаьра а цхьан метте латташ а яхаш КъорIо беча хьехамца? Цхьабакъда, мичча бесса из дале а, мутаваллии гIертар из «таръе»: «Долла хIама АллахIагара да! КъорIа хьакхеллачул тIехьагIа нахага зелургдоацаш бургаца хьисапе Лаьтта гергде йиш йолаш хиннав из. Доллача хIаманна низ кхоачаш ва АллахI».

Уйла е езаш дац селла Iовдала КъорIа галаккха гIертар дынах дика ца кхетилга ца хилар. АллахI доллача хIаманна низ кхоачаш а ва, долла хIама цо де йиш йолаш а да яхаш бакъдоаца хабараш дувцилга мара кхы хьахьокха хIама долаш бац дына гIулакхашта дукхха а дукхагIа шаьрбеннараш а. Вешта царех-м баккха бехк а бац: атта дац КъорIо, харцъеш йола факташ бакъ хилар харцдулургдоацача хана КъорIа бакъ а нийса а хиларах саг тешаве.

«МОЛЛАГIЧА ХIАМО ДЕГI ДАР»

ХIанз вайна ховш АллахIа шин дийнахьа сигаленаши Лаьттеи хьакхеллалга. ХIаьта лаьттах хьалтIайоала хIамаш, хьайбаш, саг хьакхеллар малав? АллахI даьра ва, йоах КъорIа. ХIанз вайна махарра цу хана юхедиса хиннача цу диъ дийнахьа. Цунах кхетадеш да, тIайоалача хIамайи хьайбайи формашка цхьаккха тайпа эволюци хинна ца хилар, юххьанцарча белкови телашкара хIанзарча дакхаш долча хьайбашкеи сагагеи кхоачаш дегIаухаш миллионаш а миллионаш а шераш дIаихa ца хилар. Долла хIама АллахIагара хьахинна да, цу тIа а духхьал сага эшаш дола моллагIа хIамаш кхоачашдар духьа. «Аз цу тIа (Лаьттан тIа) пальмайи комсийи бешамаш егIай, хIаьта царна чу беркат кхеллад цар тIара сом цар (наха) буаргболаш... (36:34, 35). Иззаморг аьннад злакехи совий кхыча гаьнехи. «АллахI ва хьайбаш шоана деннар, цаIаш — шоана дукъадоахкадеи вожаш — шо кхаберч» (40:79).

Массехказза йоах КъорIа тIа Лаьтта юххьанца денна хиннад, из АллахIа дийндаьд сигаленашкара хий Iочу а дайта, лаьттагIара дух а дувлийташ. Цунах къаьгга гуш да Аравийски яьссален доазув доацача аренашка хийи вахари синонимаш хилар. Долла хIама мог АллахIа, кхыметтел хий хьакхолла а. Цхьабакъда, хий доаца яьссале дийнъе магаш кхыметтел цунна а. Цхьанна а тайпара цунца барта ваха а из хIама кхыметтел низ кхоачаш волча даьлагара да ала йиш йолаш а вацар яьссалене ваха саг.

Дух тIа вала дог доагIаш кхы цхьаькха цхьа хIама а да. АллахIа хьакхеллача баьцовгIашта юкъе КъорIа тIа цIераш йоахаш я пальмаш, комсаш, маслинаш, гранаташ (6:99), тайп-тайпара злакаш (39:22), ялат (16:33). ХIаьта хьан хьакхеллай СибарегIара пихташи лиственницаши, канадски кленаш а австралийски эвкалипташ а? Хьан хьакхеллад къилбаседехьара саьрчи кIай чарчи, баьцара песцаш а кенгура

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа).

Доазол дехьара

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

ПРАГА. Болх бе йолаеннай Чехословаке Къаман собрание сесси. Цига ювцаргья правительства арахьарча политически гIулакхех йола отчет, лакхерча дешара заведеней хьакъехьарчен наьха унахцIено лораяра хьакъехьарчен законий проекташ.

Дувца оттадаьча хьалхарча дешах къамаьл дир ЧССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра В. Давида. Цо дийцар Чехословаке арахьарча политика керттерча достамий хьакъехьа, цун эггара лоархIамегIара никъ дIахо а ЧССР Советски Союзацен вокх социалистически мехкашцен лелаю союз, доттагIал, барт-цхьоагIон гIулакхаш хургилар белгал а доаккхаш.

УЛАН-БАТОР. Советскии монгольскии доттагIала обществаша дIахо а чIоагIдергда Советски Союзан Монгольски Халкъа Республиканеи юкъера вежарий доттагIали массе оагIорахьара барт, цхьоагIон гIулакхаши, йоах МНР столице кулгаш яздаьча 1966 шера обществаша барт-цхьоагIон гIулакхаш леладара плана тIа.

Плана тIа аьннад, социализми коммунизми хьалъеча шинна а мехка халкъашта карагIдаьннараштa советскии монгольскии общественноста юкъе шерра пропаганда лелайойла.

БУХАРЕСТ. Бахача нахан чуIеча цIеношцен перепись еш латт Румыне.

Укх тIеххьарча 10 шера доккхий общественно-экономически хувцамаш хиннад республика вахар чухь. Сихха дегIанхай промышленность. Юрта боахама кооперировани яь яьннай. Дикка тоаденнад румынски халкъа вахарен къахьегамен хьалаш. Переписа тIа гуш хургда цу доллача хIамаша бахача наьха демографически структуре хинна доккхий хувцамаш. 1948 шера 15,8 миллион гаргга саг вахар мехка, 1956 шера — 17,5 миллион, хIаьта укх шера 1-ча инваре — 19 миллион гаргга саг.

БЕЛГРАД. Риекерча «Третье мая» яхача судоверфера хи тIа даьккхад тIера мухь а тIехьа 21 эзар тонн дозал хургдола «Генерал Шкодунович» яха танкер. Из пхелагIа кема да советски заказах судоверфе хьадеча 7-нех. (ТАСС).

ИНДОНЕЗЕРА ХЬАЛ

ПАРИЖ, 16 март. (ТАСС). Министра — индонезийски эскара лаьттанцарча нилий командующе инарала Сухартос хьарцдир президента Сукарнос дIадахача кIирах деррига политически Iаьдал шийга хьаденнад аьнна арадаьина хабар.

Радиос баьча хоамах, инарала Сухартос хьакхайкадир, хIана цун тIадилла гIулакх 30 сентябре хинна событеш дIа маьлаьанге президента Сукарнос цунна тIадилла хиннар сайна да аьнна.

Малайзена (Когам) дукхьалъоттара командоване информаце кулгалдеш волча полковника Сукарджома аьлар, «революце сийлахьвоккхача лидера Сукарнойна, герзашцарча низашта, индонезийски халкъа» юкъера цхьоагIо йохае а барт эгIабе а лаьрхIа арадоаккха «йоахар» да президент ший политически полномочеш дIаенцай аьна хинна хоам.

КЪАХЬЕГАМАИ КАПИТАЛАИ ЮКЪЕРА КЪОВСАМ

МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНИ

БОНН. «Энергетически экономика тоаяра политика» а лелаеш, кхераи кIора промышленносте боаккха кIор маьхала ца баларах этта кризис бахьан долаш къахьегамхошта тIа-тIа дукхагIа халонаш качъехкача предпринимателашеи правительстваи лeладеча гIулакхашта раьза боаца нах дукхагIа хулаш боагIа Рура горнякашта юкъе. 14 марта цхьан дийнахьа эцаргдолча алапех ваьлар Рура шахташкара 24 эзар хIана ваьц аьнна вола шахтер. «Маннесман», «Хюттен - Верке оберхаузен» яхача компаней доалахьарча шахташка администраце распоряженех «болх беш йоаца смена» оалаш йола смена чакхъьккхар.

Предпринимателаша леладу уж гIулакхаш чIоагтIа харцахьа лаьрхIар Эссене хиннача Рура кхераи кIора промышленноста предприятей производствеини совестий члений конференце дакъа лаьцараша «Рейнише пост» яхача газето беча хоамах, конференце къамаьлаш даьча ораторашa дIадехар укх тIеххьарча шерашка Руререн Сааререн 140 эзар гаргга шахтер улицашка аракхесача концерний даьша леладеча гIулакхашта духьала керда протеста забастовкаш елга.

Цар белгалдоахар, малхбузенгермански шахтераша массане а цхьана хоам беча хьисапе 11 марта яь забастовкаш Рурен Саарен горнякаша шоай бокъоний гадоаккхаш, «шахташ дIаяхарей» нах болх боацаш битарен политикана духьала болабаьча боккхача къовсама юхьиг мара ца хилар.

ЧИЛИ

САНТЬЯГО. Чилийски горнякаша американски цIаста компаней рудникашка стачкаш а еш чIоагтIа лоаттабу къовсам хIана а бижацза ба. «Сальвадор» яхача руднике забастовка ерий лоIам кагбулургбац е уж лувцарах а, е царна низаш дарах а е цар цIий Iофьахийтарах а.

2,5 бутт гаргга ха я «Брэден коппер компани» яхача американски компане доалахьарча «Теньенте» яхача руднике забастовка латта. Забастовке дакъа лоацача 7 эзар болхлочои гIулакхерча нахеи алапеш лакхде яхаш дIадехараш цхьаккха дича а кхоачашде тигац рудника даьша.

«Теньенте» яха рудники болхлой баха поселоки американски компани якхаш улла моттигаш я. Чилийски журналиста Альберто Спикина аьттув баьлар цига ваха. Ший кердача книжка тIара цхьа корта хетабаьб цо, «набахтенах — концлагерах» — «Теньенте» яхача рудникаx долча хIамашта.

«Дунен тIара лаха хала да «Теньенте» яхача рудникерча, американски компани йIаьхий еш дола хьалаш санна селлара унзарерча хьалашна нах бахаш йола моттиг... ХIара горняк — из ва лоацача хана Iаьхартден чу вохийтаргвола кандидат». «Укхазара горняк, — йоах дIахо Альберто Спикина — из ва кхоаненга дог доахийла йоацаш вола саг. МугIаерча, наьха долаш долча а цар вахар сатийна хулийташ долча а хIамаех цхьаккха а хIама долаш вац из».

Американски компанеша дувца ца хеза тайпа доккхий пайдаш ду шоашта чиле болхлоштен Iалама рузкъаштен эксплуатаци яра чотах.

ЮПИ агентства баьча хоамах, «Брэден коппер компани» чилийски филиал а йолаш йолча «Кеннекот коппер корпорейшн» яхача американски цIаста корпораце президента хьакхайкадаьд, корпорацена 1965 шера хьатIабена цIена пайда 102 миллион доллар хилар аьнна.

ЯПОНИ

ТОКИО. Къахьегамхоша шоай бокъонаш бахьан долаш лоаттабеча къовсама дешашта японски профсоюзий актива кхаь дийнахьара совещани хьайнилар укхаза. БIаьстан юкъера къовсам цхьана лоаттабара йолча совета инициативах вIашагIтехача совещане балха юкъе дакъа лоацаш ва профсоюзий генерльни советаи шоай лоIамерча профсоюзий бувзама со цетаи юкъейолхача профсоюзий 2 эзар гаргга член.

Хьалхарча заседане дийцар дукха болхлой балхара дIабахарга, алапеш лохдарга, къахьегама интенсификаци ярга вугаш йолча, производствана еча капиталистически рационализацеца лоаттабеча къовсама дешаш. Совещане дакъа лаьцараша иштта дIа-юха ийцар реакци профсоюзни болам вIашагIбаккха, профсоюзий бокъонашта доазув оттаде, японски къахьегамхоша укх деношка яржаш латтача бIаьстан юкъерча наступленеца дакъа лоацараштa духьала низаш чIоагIагIа де гIертара духьала лоаттабеча къовсама опыт.

ИТАЛИ

РИМ. Моро кердача правительствах тешам болара хьакъехьарча дешах дискусси йолча хана итальянски парламента депутатий палате ше къамаьл деш коммуниста Л. Потте маярра ийцар Италерча къахьегача кхалнахьа проблема. Предпринимателий политика, аьлар Л. Потте, чIоагтIа бала бу къахьегаш болча итальянски кхалнаха. Алхха 1962 — 1963 шерашка болх боацаш бисар бIаьш эзараш кхалнах. Из тайпа хьал да текстильни промышленносте а: къахьегама интенсификаци ярца, эксплуатаци чIоагIъяларца болхлой кIезигбу предприятей даьша, тIаккха эзараш кхалнах улицашка аракховс. Къаьстта а халача хьала тIа ба, аьлар Л. Потте, эггара хьалха болх лохаш а квалификаци йоацаш а бола мехкарий. 1964 шера 92 эзар саг вар уж Итале, 1965 шера — 117 эзар. Царех нагахьча сага аьттув балaнзар болх лаха.

ГРЕЦИ

АФИНЫ. ДIачуийдеча ялатийи кхыча юртбоахама продукцеи маьхаш правительствага лакхдайта гIерташ 7 дийнахьара забастовка кхайкайир Лариса яхача областерча гречески ахархоша. Цар бойкот яьй рынкашкарча торговлена, цхьаккха тайпа контракташ увттаергйоацаш соцаяьй, областа центра города Ларисацара автобусий бувзам толхабаьб.

БЕЛЬГИ

БРЮССЕЛЬ. Эрсталерча (Льеж яхача города промышленни центр) герзий заводашка балха болча кхалнаха маIача наха нийсса хьийгача къих царна нийсса мах теларa хьакъехьа шоаш дIадехараш хьаллоацаш кхайкаь забастовка латта ер шоллагIа бутт ба.

Ужжамо дола дIадехараш хьаллоацаш иштта забастовка кхайкаяьй Эрсталерча Асэж яхача заводашка балха болча кхалнаха а. Забастовка ерашта новкъостала йолча фонде ахчаш тел Бельгерча дукххача предприятей коллективаша. Забастовка ерашта шоаш раьза болга хойташ каьхаташи телеграммаши ухийт Бельгеца доазув долча мехкашкарча къахьегамхоша.

(ТАСС).

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ДЕМОНСТРАЦИ

НЬЮ-ЙОРК, 16 март. (ТАСС). ХIанз массехк кIира даьннад къулбехьенвьетнамски город Дананг — Къулбехьен Вьетнамера йоккха американски тIема база кхехкаш латта. Укхаза хул правительствана духьалара демонстрацеш; массане а юкъара забастовка яр бахьан долаш порт дIакъайлай, тикаш болх беш яц, дIакъайлай ратуша, учрежденеш.

Данангера ЮПИ агентства беча хоамах, тахан кхо эзар саг юкъе а волаш правительствана духьалара митинг хилар цига. Царна юкъе — паччахьалкхен гIулакхаш тIара нах, кагирхой, царех дIакхийтар военни гIулакхаш тIара нах. Демонстраци яра дола бахьан хилар сайгонски военни хунта инаралех цаI отставке вахар. «ДIадаваккха Тхиеу!» — (марионеточни къулбехьенвьетнамски паччахьалкхенна керте латтар — (Ред. белгало) яхаш детташ цIогIарча а долаш города улицашка гIолла чакхбаьлар митинге дакъа лоацараш къулбехьенвьетнамски режима лидераш дIабоахилга дIадехаш.

Йоккха демонстраци хилар городе Гуэ. Студенташи къулбехьенвьетнамски марионеточни эскара салтийи юкъе а болаш волча ворхI эзар гаргга саго дIадехар хоржамий принципа, мехка цхьоагIон политически лара тIа латтача граждански доала системана юха тIагIолга. Городе хьалдийтта каьхаташ доахкар демонстрацепка дакъа лоацараш инфляценеи вахара мах безбалари духьала протест еш а халкъо хержа правительство мехка вIашагIйоллилга дIадехаш а.

Республика культура учрежденей балхага хьажарга

ХАННАХЬА А ДИКА А...

ХIанз вай республика беррига къахьегамхой Советски Iаьдал этта 50 шу дузача денгеи В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денгеи кийчлуш ба. Хьожаргда вай малагIа хьокхамаш гойт цу дезача деношта хетадаьча VII-ча республикански хьажарга кийчлуш республика культпросветучрежденеша.

Оаха хоам мабарра укх шера февраль бетта Грозненски района Первомайская яхача станице культпросветболхлочун ди дездеш хилар. Боккъонца дола цIей хиннадар цох. Художественни самодеятельноста хьажара лаьрхIа вIашагIъеллача оргкомитето 1965-ча шера цхьоалагIча сентябре деш района культпросветучрежденеша баьча балха итог йир цу дийнахьа. Цига гучадаьлар района дукхагIа йолча культура учрежденей болхлой шоашта хьалхашка латта сийлен декхараш кхоачашдара низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш болга. Цу тайпарча учрежденех лархIа деза Старо-Атагински культура ЦIа (директор А. Кадыров), Первомайски (заведующи К. Вартанов), № 4 йолча совхоза (заведующи М. Асуханов) клубаши Первомайски (зав. Сычева), Горячеисточненски (зав. Арсалханова) юртара библиотекаши. Къахьегамхошта доагIIаш дола гIулакх дара хургдолча хьажарга лерттIа кийчо яра белгалъяьнна уж хиларца карара кара тела ЦIе байракхаши маьхера совгIаташи деннад цу культпросветучрежденешта.

...Ножай-Юрта район. Культпросветбалха дикача гIулакхашца вай республике меттел, цул гаьнна арахьа а йовзаш я из. Районни культура ЦIагIа вIашагI а елла болх беш я 102 саг чувоагIа ялх кружок. Боккха болх ба цар хургдолча хьажарга кийчлуш бер. ХIанз концерта керда программа кийчъеш ба самодеятельни артисташ. Советски, доазол дехьарча композиторий, моттигерча авторий керда иллеш, тайп-тайпара ашараш, халкъий халхараш да программа юкъе. Масала моттигерча автора А. Айдамирова дешаех «Лоамашка сердало» яха литературно-музыкальни композици кийчъеш я хIанз культура ЦIен коллектив. Къилбаседа Кавказа халкъий керда ашараш Iомаеш я халкъа инструментальни оркестр. Уж санна дола дика гIулакхаш карагIдувл района дукхагIйолча культпросветучрежденешта. ХIаьта районни культура ЦIа юрташкарча культура учрежденешта практически новкъостал а деш боккъонца йола методически центр хинна дIаэттад.

ДикагIчарца ювца йоагIа Шелковской района культура учрежденеш а. Уж да: Дубовски, Червленски, Каргалински культура ЦIенош, Сары-Суйски, Ново - Щедрински, Гребенской, Старо-Щедрински юрташкара клубаш. Царна юкъе белгалдаккха деза Дубовской культура ЦIа. Тайп-тайпарен чулоацам дика болаши я цу ЦIен коллективо кийчъяь репертуар. Масала, теркам тIабахийта кийчъяьй Сафронова «Павлина», Мэнина «Тамашийна дош» яха спектаклеш. Иштта дика кийчъяь я «Дубовская станица 50 шера» аьнна тема йола литературно-музыкальни монтаж а. ХIаьта Каргалински культура ЦIено кийчъяьй кхо юкъ хьахьокхаш йола репертуар: «Граждански тIом», «Советски Iаьдал оттар», «Сийлахь-боккха Дай-мехка тIоми хIанзара деноши». «Советски Союза турпалашта» яхаш я хIанз цу ЦIен коллективо кийчъеш йола музыкально-хореографически композици.

Культурно-массовии кхетамеи болх лакхача боараме лелабеш хиларца массехк шера дикагIчарех лоархIаш я Ведана района Элистанжински клуб (заведующи А. Актиев). Цахаддаш укхаза болх беш я хоровой, халхарий, драматически, кхьйола кружокаш. Цу кружокий балхаца массе хана дакъа лоацаш ба тайп-тайпарча профессех бола нах, дукха ба вайнаьха кхалнах а.

Дикачарца ювца йоагIа Наьсарен района цхьайола культпросветучрежденеш. Урус - Мартана, Шаьла, Наурски, Сунженски, Советски районий культпросветучрежденеш. Цхьабакъда, мел хала дале а, дувцанза даргдоацаш-м да республика цхьайолча культпросветучрежденей балха юкъе нийслуш дола кхоачамбоацараш. Республикански хьажара лаьрхIа вIашагIъехкача цхьайолча оргкомитеташа эсала лелабу шоай болх, хIаьта цхьайолча районашка хIанз а тIехьа йоацаш а я уж.

Хьазцаргъя вай МалгIабика район. Кхаь Ачалкхерча клубашка хургдолча хьажарга кийч ца баларал совгIа кхыметтел къахьегамхой салоIам кIезига мукъа сакъердаме хургболаш хIама даьдац.

Цу тайпара хьал да Советски района Памятоевски, Барзоевски, Наьсарен района Пхьилекъонгий-Юртарча, Яндарерча, Шаьла района Майртуп яхача юртарча клубашка а. Цу клубай кулгалхошта ховлий-хьогI хьажара цхьоалагIа тур апрель бетта йистейоалилга?!

Райкультотделаштеи оргкомитеташтеи хьажар дIадахьара йола графикаш йовзаш я. ХIаьта балхацара кхоачамбоацараш дIа а даьха художественни самодеятельноста хьажар лерттIа чакхдаккхара диза дaргдоацар да районни а юрташкара а оргкомитеташ цу гIулакха оарцагIьяхар.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч-ГIалгIай культура министерства вокхагIа вола методист.

ШАЬЛА РАЙОНЕ...

Дика кийчлу Шаьла района культура учрежденеш самодеятельни коллективай республикански хьажарга. Района клубашка дукхагIа еш тайп-тайпарча боахама-политически темаех лекцеш. Самодеятельноста болх дика лелабу Мескер-Юртарча, Бачи-Юртарча, Аргунерча, Автурерча клубаша. Цу хьакъехьа къаьстта белгала да Курчалоера культура ЦIа. Укхаза болх беш я хоровой, струнни, халхарий, вокальни, драматически, кхьйола кружокаш. Иштта В. Лебедева кулгалдеча драматически кружока членаша кийчъеш я А. Грача «ПхелагIа чарх» яха пьеса. Тайп-тайпара халхараш Iомадаьд халхараш деча группа, моттигерча авторий иллеш — хоровой кружока членаша.

ДIадахача VI-ча республикански хьажаре шоллагIа моттиг яьккхаяр шаьлахоша, хIаьта хIанз хургдолча хьажаре цар толамаш мишта хул хьожаргда вай.

А. АЛАУДИНОВ.

ВАЙ ЛОАЛАХОЙ БОЛЧА

Дукха нах гулбеннабар укх деношка Алхан - Калински юртарча клубе. Укхаза бар механизатораш, хьайбаш, кхаш леладераш, гIишлой-участкера баьхка гIишлошъераш, медицински болхлой, хьехархой, дешархой, цIен-ноаной. Цу дийнахьа цига шоай говзалаш хьахьокха баьхкабар Грозненски района Старо-Атагински культура ЦIен самодеятельни артисташ.

Тайп - тайпарен сакъердамеи яр концерта программа — советскии доазол дехьарчен композиторий иллеш, халкъа халхараш, ашараш. Массанена хоза хийтар Алхан-Калински школа 5-ча класса дешархоша Межидоваси Цакаеваси даьха иллеш.

Боккхача безамца тIайийцар гулбеннараша шоайцига баьхна артисташ.

Я. ЦУЕВ.

САЛОIАЧА сахьата

НИЙСА АДРЕС

Англерча Билдсон яхача города налогий органаша яздаьча письмо тIа ер тайпа адрес дар: «Ди юкъе кхаьчача хана нах боахара управленега». Цхьабакъда эггара тамашенегIа дар — письмо кхача деззача дIакхачар.

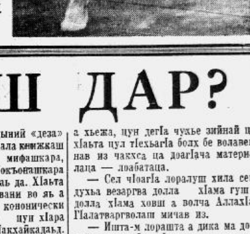
ШИЙ БОЛХ ДИКА БОВЗА БУХГАЛТЕР

— Шин тайпара йола бухгалтери йовзий хьона? — аьнна хьаттад цкъа цхьан американски фирма директора дукха ха йоацаш бухгалтере балха веначa сагага.

— Шин тайпара яр меттел кхаь тайпара йола бухгалтери а йовз сона-м, — аьннад вокхо. — Цхьан тайпара итогаш, хинна пайда хьахьокхар духьа, дирекцена ю, вожаш акционерашта ю, хIаьта кхоалагIча тайпара йола итогаш, хинна зе дIахьокхар духьа, налогий чиновникашта ю.

ИЛЛЕШЦАРА ТIОМ

Салтий майреи, денал долаши, фухха хилча а боха ца бохаши хила беза. Из дика кхетадаьд кIоаргача хьакъала дай боацача Сайгонерча «баьччаша». Сайгонерча радиостанце музыкальни репертуарага лаьрххIа хьажа а хьежа, репертуара юкъера дIадаха оттадир цар салтий майрал-денал эшадергдола иллеш. Цу тайпарча «Iаьржача списка» юкъе дар «Ала сога, фу хургда сох кхоана» яха илли а.

Художественни гимнастиках РСФСР хьалхара моттиг яккхара яхь дIахьош я вай республике. Укхаза дакъа лоацаш я СССР кхозза чемпион, 1965-ча шера дунен чемпионата призер, спорта заслуженни мастер Назмутдинова Лиля, Ерригсоюзнии Ерригроссийскии спартакиада чемпион йола цун йиша Назмутдинова Аля, спорта мастер, «Труд» ДСО сборни команда член Озерова Таня.

Нохч - ГIалгIайчен сий лорадеш ба 1965-ча шера РСФСР абсолютни чемпионка Н. Овчинникова, спорта мастераш М. Горибашвилии Т. Морозоваи.

СУРТА ТIА: Морозова Таня.
Е. НЕДЕРЯ сурт.

ЦIЕНХАШТТА ДОЛА БАХЬАН

Городе Уоррингтоне (Англе) дукха ха йоаццаш суда заседани хьаелла йиш хилaнзар. Бахьан? Бус чу а баьнна суда цIагIара судахойи адвокатийи парикаш лочкъаяь хиннай къуша.

ФУННАГIА А ХИЛА ЙИШ Я

Техас яхача американски штате доккха туржа! хиннад. ЦIаьхха, ца ховш гучадьннад, дукхача цIи хезача промышленникаша шоай лоалахой кара дола мехкдаьтта лечкъадаьлга. Наьха мехкдаьтта участкашка зула скважинаш Iочу а йоахаш хьалъувзаш хиннад цар мехкдаьтта. ЛаьрхIача цу тайпара скважинаш-къуй 244 хиннай! Цу тIа гIолла американцаша беган бу: «Техасе фуннагIа а хила йиш хиларах шек волаш малав?»

РЕКЛАМА ДУХЬА

Лондонерча шерра йовзаш йолча Ллойда страхови компане касткаста страховани яьча хIамаех хоам бу. Цу хIамашта юкъе я: комика Джимми Дюранте мераж, халхархочун Фред Астэра когаш, хIаьта цIи хезача иллиалархочун Мария Калласа оаз. Дукха ха йоаццаш мелб ца ховча маьхах страховани яьй гIорваьннача английски комически актера Терри Томаса ши церг хийраьннача моттига а. Фу дусаргда реклама духьа ца деш!

ХУДОЖНИКА РЕАЛИЗМ

ЧIоагIа эгIазбахар английски лордаш художника Артур Томсона лордий палатера заседани хьахьокхаш диллача сурта. Цкъа-дале, заседане 130 саг мара а вац шозлагIа-дале, сурта тIа ши лорд мерза наб еш тхьайса а вагIа. Ший сурт бакъдеш художника аьлар: «Реалистични хила ловш вар со: тхьайса багIа а багIар уж».

САГА ТАРА ХИЛА ЛОВ...

Оклахома яхача американски штатерча цхьан кхалсаго Элеонора С. марагара хьаяла аьнна дош суде делар. Бахьан фу дар аьлча, цун маро е корта тасса а, е модж яша а ца тигар дар. Суда тIаийха цун мар баьнна корта, йоккха модж йолаш ийрча сибат долаш хиларах судо, кхы гоа ца деш, бокъо елар Элеонорана марагара хьаяла.

Суд йистейоаллашехьа парикмахерске вахача маро аьлар, хIанз юха а сага тара хила лов сона, аьнна.

СЕЛ IОВДАЛ А ХИННАВАЦ...

ЧIоагIа хала гIулакх дар Питтсбурга (США) йолча почтови управленена тIаэттар: «Эггара IовдалагIа волча адвокатага» аьнна яздаь анонимни письмо дар адресатага дIакхачийта дезаш. Иттанега делча, бирса човха а веш, лелхаваьа почтальон. Цхьабакъда, цхьайттлагIча адвоката дIаийцад письмо. Письмо хьадаьстача цу чу хиннад 100 доллар боарам бола ахчан чеки ер записки: «Дега тIара моаршал да хьога! Хьо-м сел Iовдал а хиннавац».

ШИЙ ТАЙПАРА ЙОЛА ОБЪЯВЛЕНИ

Городе Рио-де-Жанейро йолча цхьан парикмахерске дика бIаргагургйолчча хьалтеха укх тайпара объявлени хиннай: «Хьамсарча клиенташка дехар ду оаха, парикмахераша модж йоашача хана политически къамаьлаш ца дар. Цу хана клиент хоадаварах администраце жоп лац».

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ФУД КЪОРIА ХЬЕХАШ ДАР?

(Йистедоалар. Долалур 3-ча оагIа тIа).

а? КъорIа сий дукхагIа хилийта безам болаш; цун автораша яздаьд, «сийрдача книжка тIа доаца ялат дац лаьттан букъ тIа, ковха е екъа цхьаккха хIама яц» (6:59). ХIаьта бусалба наьха «дезача» книжка тIа ювцараш-м ЙIайхача Аравера баьцовгIаши хьайбаши мара мичад. Кхычахьара климат, кхычахьара хьайбаши баьцовгIаши цунна вIалла довзаш а дац.

Бусалба наха а, кераста наха а, иудейцаша а шоай даьла доллача хIаман низ кхочаш, долла хIама леладеш лоархI. Цхьабакъда, дукхтIавала велча, массаза а, гучадоал цхьан хана «деза» книжкаш уттадаьрашта ховш хиннар мара кхы тIех далла а ховш ца хиннилга. КъорIа авторашта довзаш хиннадац Къилбаседен хьайбаши баьцовгIаши, довзац уж «долла хIама ховш» волча АллахIа а.

ТIаккха долла хIама ховш камаьршеи волча АллахIа, дунен тIа сага мел эша хIама ше хьакхоллаш, сенна кхеллай хий доапа яьсаленаши лохьаж доалла бIехалаши, бIехахьадж йоагIа уйналаш а унзаре мухаш-самумаш а? Сенна еза камараш, пхьажбуарган, скорпионаш, тарантулаш, лазараш хьеду микробаш? ДагадоагIа сона, кIаьнк со волаш тхоашта лоаллаха ваьхача Iилмахочунгара се из ха гIийрта, цхьабакъда, моллаакас аьлар сога, хьона хIанз а хьалха да уж тайпа хаттараш де. ХIанз аз кхетадечох, жоп дала ца ловлга хиннадар цун из. КъорIо яхачох боккъонца жоп дала йиш йолаш дац из.

«ЛАЬТТАН ТIА САЙ ВИКАЛ ОТТАВАЬВ АЗ»

Лаьттен сигаленаши бIаргаяйча, раьза хилар АллахI. Цхьабакъда, бух боацача вселенне гобаьккха гонахьа малейкаш а долаш волча цунна ше цхьаь хетар, массаза а ше дог гIоздаьнней массава а шийн низах кхераш хулгеи ловра цунна. Из тоамбар цунна де йиш яр мала вар? Алхха саг мара вацар. КъорIа оагIо тIа АллахIа ше а гуччахьа мукIарло ду: «Со царгара хIама хьашт долаш а е цар Се кхабар дезаш а вац» «Жинаши нахи Аз хьакхеллаб духхьал царга Сайца кортабеттийтар духьа» (51:56, 57).

Доллача хIаманна низ кхоачаш волча далла фу хьашт да нах шийх кхерилгеи цар шийна корта беттилгеи?

Нагахьа санна дала ший сибатехьеи ший оамалехьеи саг хьакхелла а ца хулийташ, саго даьла хьакхелла хилийтача, иштта ший сибатехьеи ший оамалехьеи а волаш, тIаккха доашхалу дош. Цигга хьа АллахIа аьннад малейкашка: «лаьттан тIа сай викал оттавергва Аз» (2:28). ТIаккха саг — Iалама паччахьа, Лаьттан тIа АллахIа викал хулакх. Ма миска, низ боацаш, бокъо йоацаш хьагойт КъорIо даьла викал!

Юха а КъорIага хоаттаргда вай. «Аз-м уж (нах) тIалетача лоабатах ма кхеллабий» (37:11). ХIаьта из иштта дале, малагIа маIаи долаш да КъорIа тIара укх тайпара дешаш: «Цо тIадамах хьакхеллав саг» (16:4), «Хьакхеллав из (саг) мехкалуча хих» (86:6)?

Нагахьа санна КъорIа тIара хIара дош АллахIагара да яхаш болча, исдама гадоахарий дешах тийшача, из вIашдухьале цхьанна а тайпара йоашхалургйолаш яц. Дагадоххарах аьлча, КъорIо ше йоах, духхьал цу бахьанах ший оагIонаш тIа вIашдухьаленаш я а яц е хила йиш а яц. «КъорIа кхетадергдеций цар? Нагахьа санна из АллахIагара деца ре-м вIашдухьаленаш дукха корайоагIарг ма ярий царна цу тIара» (4:84). ХIаьта а вIашдухьаленаш хьаштмелл я цу книжка тIа. ХIаьта укхаза тамаш е хIама а дац, Библе тIарча дукххача вIашдухьаленех тамаш е хIама доацаш мо мара.

Кераста а бусалба а дыний «деза» книжкаш дукххача шейхала книжкаш тIара, легендашкара, мифашкара, дыи законодательства бокъонашкара иштта кхычахьара оттадаь да. ХIаьта цул тIехьагIа редактировани во яь а нийсъяиза а йола текст кононически закон а хинна дIаэттай, цун хIара алап деза да аьнна дIакхайкадаьд. Кхыметтел гуччахьара вIашдухьаленаш нийса редактировани яра наькъаца дIаяха безам болаш дына керте латтараш шоаш хилча а, из де йиш йолаш хиннадац. Долла хIама дез а даь хувца йиш йоацаш чуделлад, кхыметтел из яздаьрий гIалаташ а. Цул тIехьагIа, бакъдар аьлча «дезача» книжкаш тIара къаьстта белгалйоалаш йола вIашдухьаленаш яшха а дIатаръе а гIерташ дола итташи бIаьши жайнаш арадьннад. Шоай низашкеи кхетамашкеи хьежжа цу халача балха юкъе шоашкара дакъа лоац мусIарерча ды лелабераша а. Соахка, масала, укх тайпара къамаьл хилар са город Душанберча цхьан маьждига моллаца.

— Доашхалургдий хьога, саг хьакхелла материал а лоархIаш, КъорIа тIа цхьашнахьа лоабати вокхазахьа хийи хIана дувц?

— Цул аттагIа хIама дац. Саг топпарах вIашагIволлале хьалхагIа цун чакхга доагIача хьисапера макет хих хьаяьй АллахIа, лаьрххIа хьажа а хьежа, цун дегIа чухье зийнай цо, хIаьта цул тIехьагIа болх бе волавеннав из чакхса ца доагIача материалаца — лоабатаца.

— Сел чIоагIа лоралуш хила сендухьа везаргва долла хIама гуш а долла хIама ховш а волча АллахIа? ГIалатваргволаш мичав из.

— Ишта-м лорашта а дика ма довзий сага дегI, хIаьта а рентгене гIолла чакхвоакх цар саг.

КъорIа гадаккха а гIерташ молла дукха эшашагIа воацаш лор АллахIаца нийсвар кхы мел долча хIамашачул дикагIа хьахьокхаш хила тарлу, керда кхетам кхыметтел эггара чIоагIагIа даьлах тешаш болча наьха сакхетам чу а мел чIоагтIа бижаб, даьлах бола шоай тешам шоашта а ца ховш боа а беш.

«Аз хьакхеллад шо, тIаккха гIовсибат деннад шоана», — йоах КъорIа тIа АллахIагара долчох (7:10). «Цул тIехьагIа (АллахIа) нийсваьв из (саг), ший багара фув аьнна са чудоасадаьд цунна, хIама хозаргдолаш даьд шо, бIаргасаи доги деннад шоана» (32:8).

Адама подруга — Ева (КъорIа тIа цун цIи вIалла яьккха а яц, хIаьта бусалба ды хьехараштa Iарбий меттала Хьава оал цунах) хьакхоллара истори дукха а кIезигагIа доашх Библе тIарчул. Кхыметтел дика къоасталуш дац, Хьава Адамал тIехьагIа кхеллай е цунца цхьана кхеллай. ХIаьта Библе, ховш мадарра, дукха а дикагIа къоастам бу цу деша: тхьайса уллача Адама пIендах кхеллай Хьава.

Цхьабакъда, дала аьннар ца даьчеи из бахьан долаш ялсамалера аракхайсачеи юххьанцарча наха хиннача къинoех КъорIо дувцар боккъонца Библе тIа дувцар морг да: иззамо тIера сом баа йиш йоаца га, иззамо шайтIа (КъорIа тIа Иблис аьннад цунах, ший куралах АллахIа аьннар кхоачашде а сага корта тоха а ца тугаш Iийна, хьалха хинна малейк да яхаш дувц из), де йиш йоацар дарах дала ялсамален чура аракхувсаш дола иззамо масал, — из кхер дикахи зуламахи кхетавеча гаьн тIара сом биача цар вахара гаьн тIара а сом биаь, долла хIама, ховш цIаккха лергбоацаши уж хилар, вешта аьлча шийца, даьлаца, уж нийсбалар. Кердадоах кхыметтел Адамаи Хьавайнеи шоаш берзана болга хайнадац шоашкара гIалат даллалца йолча хана яхаш. Цхьабакъда, Библе тIа бувцача Адамаи Хьавайнеи дала ше «ТIорека баракъаш а даь, тIадийхад царна», хIаьта КъорIо яхачох «Ялсамалера гIанаш шоаш тега а тийга тIадувха» дийзад цар (20:119). Саг сенна хьакхеллав АллахIа? Фуд цо цунна Iомадер? Цу хьакъехьа дувцаргда тIехьа тIайоагIача статьяш тIа.

Т. САИДБАЕВ.

1966 шера февраль бетта арадаьннача «Iилмеи дын» яхача № 2 йолча журнала тIара).

ЛадувгIа

19 март, 1966 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладархо (нохчий меттала). 6.45 — РВ—23 яхача станце гIоллеи УКВ цхьоалагIча программе гIоллеи музыка. 6.43 — Горсете гIолла хоамаши музыкальни антракти. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.10 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.20 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Художественни гимнастике ерригсоюзни яхь. 18.55 — «Нускалаш — жерой» (невесты вдовы) яха художественни фильм. 20.05 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! 20.25 — «Iа даьчун мах» — беседа. 21.05 — «Фитиль» яха киножурнал. 21.15 — «Юха вIашагIкхетталца» яха документальни фильм 22.15 — Кинопутешествей телевизионни клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05101. Заказ № 1377.